

Takša plaćena u gotovom.

ŠUMARSKI LIST

(REVUE FORESTIÈRE)

SADRŽAJ (SOMMAIRE):

Ing. Stjepan Frančić ković: Fotogrametrija u službi taksacije (Die Photogrammetrie im Forstwesen) — Ing. Fazlija Alikaljić: Šumarski problemi Hercegovine. (Les problèmes forestiers de la Herzégovine) — Ing. Ilija Popović: Primena odredaba iz §§ 34 i 35 Uredbe M. C. br. 472-36 kod Šumskih uprava u Bosni i Hercegovini. (L'application, en Bosnie et Herzégovine, des prescriptions de l'Ordonnance Nro 472 de l'année 1936) — Saopćenja (Bulletins) — Iz društva (Affaires de l'Union) — Književnost (Littérature) — Razno (Notices) — Oglasni (Annonces).

BR. 10.

LISTOPAD

1940.

UREDNIK ING. PETAR PRPIĆ

ŠUMARSKI LIST

IZDAJE HRVATSKO ŠUMARSKO DRUŠTVO

Uređuje redakcioni odbor
Glavni i odgovorni urednik: ing. Petar Prpić

ŠUMARSKI LIST

IZLAZI SVAKOG PRVOG U MJESECU NA 2—4 ŠTAMPANA ARKA

Članovi REDOVNI, IZVANREDNI I POMAGAČI H. Š. D. dobivaju ga besplatno nakon podmirenja članskog godišnjeg doprinosa od 100 Din.

POMLADAK (studenti) plaćaju godišnje 50 Din.

Članovi UTEMEJITELJI, DOBROTVORI I VELIKI DOBROTVORI dobivaju ga nakon jednodnevnog doprinosa od 2.000 odnosno 6.000 odnosno 50.000 Din.

Preplata za nečlanove iznosi godišnje 100 Din.

ČLANARINA I PREPLATA se šalju na ček H. Š. D. 31.704 ili na adresu Hrvatskog Šumarskog društva, Zagreb, Vukotinovićeva ulica 2.

UREĐENIŠTVO I UPRAVA nalazi se u Šumarskom domu, Zagreb, Vukotinovićeva ulica 2. Telefon 64-73.

ZA OGLASE PLAĆA SE:

ZA STALNE oglase (inscrate) kao i za Jražbene oglase:

1/1 stranica 500 (petstotina) Din — 1/4 stranice 175 (stosetadesetpet) Din.

1/2 stranice 300 (tristotine) Din — 1/8 stranice 90 (devedeset) Din.

Kod trokratnog oglašivanja daje se 10%, kod šesterokratnog 20%, kod dvanaestokratnog 40% popusta. porez na oglase kao i tabelu zaračunava se posebno.

UPRAVA.

69

GOSPODI SURADNICIMA

Da bi se uređivanje »Šumarskog Listu« moglo provesti što lakše i brže, upravljamo ovu moju gospodi suradnicima,

CLANCI neka obraduju što savremenije teme, a prvom redu praktična pitanja. Teorijski radovi dobro su nam došli. Svakom originalnom članku neka se po mogućnosti priloži kratak rezumé u francuskom ili kojem drugom svjetskom jeziku. — Za svaki prevod treba pribaviti dozvolu autora. — Dobro su nam došle slike vijesti o svim važnijim pitanjima i dogadjajima u vezi sa šumarstvom. — RUKOPISI neka su pisani što čitljivije. Pisati treba samo na neparnim stranicama. S desne ivice svake stranice treba ostaviti prazan prostor od tri prsta širine. Rečenice treba da su kratko i jasne. Rukopisi se stampaju latincicom i onim jezikom, kojim su napisani, a koliko autor izrično ne traži promjenu. — SLIKE u prvom redu dobri pozitivi na glatkom papiru, neka ne budu ulijepljene u tekst već zasebno. Ako se šalju negativi, treba ih zapakovati u čvrste kutije. — CRTEŽI neka budu izvedeni isključivo tušem na bijelom risačem papiru. Mjerilo na kartama treba označiti samo olovkom. — HONORARI za originalne članke 30 Din, za prevede 15 Din, za preštašavanje Din 10 po Štampanoj stranici. — SEPARATNI OTISKI moraju se zasebno naručiti. Trošak snosi pisac. — Oglase, lične i društvene vijesti treba slati Upravi, a ne Uredništvu.

UREDNIŠTVO.

REVUE FORESTIÈRE

POUR LES AFFAIRES FORESTIÈRES, DE L'INDUSTRIE ET DU
COMMERCE DES BOIS.

Rédigée par le Comité de Rédaction

Rédacteur en chef: ing. Petar Prpić

Edition de l'Union Forestière croate 2, Rue Vukotinović Zagreb, Yougoslavie. — Parait chaque mois. Conditions de l'abonnement pour l'étranger
Din 120 par an. — Résumés en langues mondiales.

ŠUMARSKI LIST

GOD. 64.

LISTOPAD

1940.

Ing. STJEPAN FRANČIŠKOVIĆ (Zagreb):

FOTOGRAMETRIJA U SLUŽBI TAKSACIJE

(DIE PHOTOGRAMMETRIE IM DIENSTE DER
FORSTEINRICHTUNG)

Na svom naučnom putovanju kroz Njemačku posjetila je naša stručna delegacija i stari sveučilišni grad Jenu (11. jula 1939.), gdje se nalazi sjedište glasovitog Zeissovog instituta, jednog od prvih optičkih zavoda na svijetu. Imali smo priliku, da se pod vodstvom univ. prof. Dra Röhrla (Tharandt) i njegovog suradnika, šumarnika Dra Bujakowskoga upoznamo s opsežnim radom ove institucije, naročito obzirom na savremene optičke pronašlakse i njihovu primjenu u šumarstvu. Dva iscrpiva predavanja, koja su nam u velikoj predavaoni instituta održana iz oblasti fotogrametrije s naročitim osvrtom na naše prilike, otvorila su nam nove poglede na savremene i kod nas još premalo poznate metode kartografskih i taksacionih radova. Filmska je brzina tehničkog napretka zahvatila i područje konzervativnog šumskog gospodarstva, jer se i tu u novije vrijeme počima efekat rada prosuđivati prvenstveno po gubitku utrošenog vremena.

Mi smo u uređivanju šuma a specijalno u kartografiji bez obzira na novije tehničke izume još vrlo daleko od napretka, koji su Nijemci već davno postigli. Stoga nam je bilo i razumljivo stanovište prof. Dra Röhrla, koje je u svom predavanju naročito podvukao, da je za nas primjena fotogrametrije od veće koristi nego u Njemačkoj. Naša nas zaoštalo sili, da primjenjujemo sve tehničke izume, kako bismo se što prije mogli približiti napretku kulturnih naroda. Vjerujem, da će iz ovih razloga jedan prikaz dosad postignutih rezultata u fotogrametriji a specijalno u aerofototaksaciji biti za našu stručnu javnost od najvećeg interesa. U tu svrhu i donosim ovu razradu prikupljenog materijala.¹

¹ Gradu za ovaj referat prikupio sam iz svojih bilježaka na održanim predavanjima. Djelomično sam upotrijebio i bilješke, koje mi je s istih predavanja ustupio šum. asesor Decker, pratilac naše ekskurzije. Kod razrade materijala držao sam se slijedećih radova:

a) Hugershoff: Die Bildmessung und ihre forstliche Anwendungen (Der deutsche Forstwirt, Bd. 21, Heft 50, 1939),

b) Hugershoff: Alte und neue Methoden der Kolonialgeographie (Geographischer Anzeiger, Jahrg. 1939, Hf. 17/18),

I. Osnovi fotogrametrije

Fotogrametrija je takova tehnička metoda izmjere, kod koje se iz fotografskih snimaka prostornog objekta izvodi njegova izmjera. Ova nam metoda omogućuje, da s razmjerno malim troškom i još manjim gubitkom vremena konstruiramo pregledne situacione planove (s izohip-sama ili bez njih) bez potrebe da stupimo na odnosnu topografsku površinu. Geodetske dakle izmjere gotovo u cijelosti otpadaju. Tu i leži glavna korist fotogrametrije, — naročito kod nas u šumarstvu, — gdje nepristupni tereni iziskuju velike troškove i gubitak vremena. Za naše je domaće prilike ta važnost još veća, ako uvažimo mnoge poznate mane i netočnosti današnjih katastralnih mapa, na kojima u glavnom baziraju svi reambulacioni radovi i sva naša uređajna kartografija.

Prema izboru stajališne točke snimanja dijeli se današnja fotogrametrija na dvije grupe i to na:

- a) TERESTRIČKU FOTOGRAMETRIJU (Erdbildmessung), kod koje se stajalište odabire na zemlji,
- b) AEROTOPOGRAFIJU (Luftbildmessung), kod koje se stajalište uzima u zraku odnosno u avionu.

Terestrička se fotogrametrija vrlo rijetko upotrebljava, jer je nepotpuna i neekonomična. Teško je i gotovo nemoguće pronaći na zemlji takova stajališta, odakle se fotogrametrički može obuhvatiti jedna čitava terenska partija. U koliko to katkada i uspije, još će uvjek snimljeni teren sadržavati mnogo skrivenih prostora, koji se moraju ispuštati iz računa. U šumarstvu će kadgod moći poslužiti kod snimanja naročito važnih i instruktivnih manjih objekata, koji su ili teško pristupačni ili geodetska izmjera uopće ne može doći u obzir (habitus izabranih stabala i t. d.). No za veće je radove u taksaciji ova vrsta izmjere posve neupotrebiva, pa je i ispuštam iz daljnog razmatranja.

Daleko točnija a danas gotovo i posvuda primljena metoda aerotopografije osniva se, kako je navedeno, na odabiranju stajališta u zraku, kod čega se praktički topografska površina snima iz aviona. Ovu je metodu stvorila novovjeka aviacija nakon iskustava u svjetskom ratu, gdje su se fotografска snimanja zemljišta pokazala kao vrlo podesna za izmjерu. Stoga početak njezinog razvoja padaiza 1918. godine, premda naročiti procvat bilježi baš u posljednjem deceniju.

Princip se ovog načina sastoji u tome, da se odredeno zemljište mora sistematski prelijetati u paralelnim zonama, iz kojih se istovremeno vrši automatsko fotografsko snimanje i to tako, da se snimci u istoj a zatim i u susjednim zonama međusobno djelomično pokrivaju. To djelo-

-
- c) Gruber: Bildmaßstab und Kartenmaßstab (Bildmessung und Luftbildwesen, Jahrg. 1937, Hf. 4),
 - d) Gruber: Luftbild- und Gebirgsvermessung und die hierzu dienenden Aufnahmegeräte (Bildmessung und Luftbildwesen, Jahrg. 1937, Hf. 4),
 - e) Gruber: Wie weit vermag Aerophotogrammetrie den Genauigkeitsansprüchen an Katasteraufnahmen Genüge zu leisten (Jena),
 - f) Gessner: Der Einsatz der Hansa-Luftbild G.m.b.H. für die Schaffung der Deutschen Grund- und Katasterplankarte 1:5000 (Bildmessung und Luftbildwesen, Jahrg. 1936, Hf. 4),
 - g) Nowatzky: Luftbildmessung für die Neuaufnahme und Berichtigung der Messtischblätter im Maßstab 1:25000 (Bildmessung u. Luftbildwesen, Jahrg. 1936, Hf. 4).

mično međusobno pokrivanje snimaka, koje ide i do 60% površine pojedine slike pa podsjeća na slaganje krovne cigle (dachziegelartig), omogućuje kontinuirani pregled terena. Lijet aviona treba da je po mogućnosti što više horizontalan, a za samo je snimanje jedan od najvažnijih uslova, da se izvodi u približno vertikalnoj projekciji. U praksi nije moguće izvršiti dovoljnom točnošću ni jedno ni drugo, pa odatle i izlaze mnoge deformacije slika, koje treba ukloniti u svrhu sastava topografskih karata. Snimanje se najčešće izvodi pomoću filmova, pa njihovo sastavljanje u jednu preglednu cjelinu čini prvu fazu laboratorijskog rada. Za sam posao snimanja služe specijalne fotokamere (Reihenbildmesskammer, sl. 1), koje za vrijeme lijeta automatski fotografiraju zemljишta po načelu kinematografije. Snimljeni se filmovi zatim obrađuju u tamnoj komori, gdje se njihove vrpce pomoću specijalnih aparatura

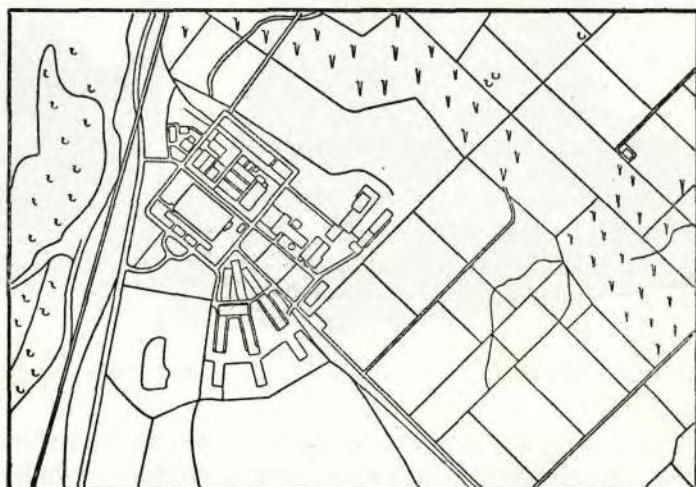
Sl. 1. Automatska fotokamera RMK-P 21. Veličina snimke 18/18 cm, $\frac{1}{10}$ nar. vel.

razvijaju, ispituju, suše i napokon kopiraju. Time je dovršen posao snimanja. Kako vidimo, preparatorne su radnje prilično jednostavne. Glavni je uslov horizontalan lijet i vertikalno snimanje odabranog objekta.

Složimo li aero-snimke prema mjerilu situacije, dobivamo t. zv. m o z a i k, koji daje jasan pregled reljefa, vegetacije i brojnih drugih markantnih pojedinosti zahvaćenog zemljишta. Unatoč toga ovaj mozaik još ne predstavlja neku točnu kartu zemljишta. To bi bilo samo u slučaju, da su snimci stvarno izvršeni u vertikalnom položaju fotokamere, i da je avion letio neprestano u istoj visini t. j. horizontalno. Naravno, takova je predpostavka praktički nemoguća. Da bismo iz ovako složenog mozaika mogli sastaviti topografsku kartu, predstoje nam razni postupci, koji se međusobno razlikuju već prema tome, da li je snimljeno zemljишte

ravno ili brdovito, odnosno, da li se radi o kartiranju s izohipsama ili bez njih.

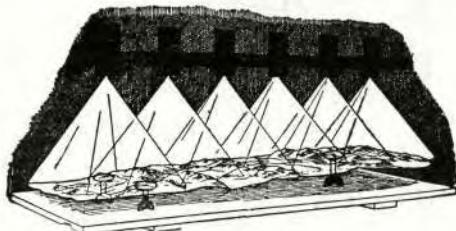
1) Kod ravnog terena dostaje jedno snimanje objekta. Uslijed neizbjegnivih kolebanja aviona potrebno je da se posebno ispravljaju sve deformacije u dobivenim slikama. Odstranjivanje ovih grešaka, s kojima su razumljivo vezane i razlike u mjerilu, vrši se posebnim optičkim putem entzeren). U tu svrhu služi poseban aparat t. zv. Redresser

Sl. 2. Primjer snimanja ravnog terena i izrade topografske karte (po Maneku).

(Entzerrungsgerät). Tek nakon što su uklonjene sve deformacije mogu složene snimke dati preglednu kartu jedinstvenog mjerila. Ovako dobivena karta može odmah zamijeniti današnje šumsko-gospodarstvene nacrte, jer pruža pregled brojnih uredajnih elemenata, koji geodetski nacrt ni iz daleka ne može pružiti. Ta se karta, već prema određenoj svrsi, može dalje preradivati bilo precrtavanjem bilo uklanjanjem manje važnih fotografiranih detalja (sl. 2).

2) Radi li se o valovitom ili brdovitom terenu, gdje reljef treba izraziti izohipsama, mora se primjeniti sasvim drugi postupak. Da se dobije ispravna rekonstrukcija terena, potrebna su ovdje dva snimanja, izvršena istovremeno s dva stajališta, pa se slike parno i obrađuju. Obrada se izvodi, da se preokrene postupak snimanja, kad čega se snimke stave u projektore, koji po svojim proporcijama točno odgovaraju fotokameri. Odgovara li kod tog obratnog postupka položaj projektoru točno onom fotokamere u času snimanja, to će se svjetlosne zrake, što izlaze iz projektoru, parno sjeći, a njihova će sjecišta u svojoj skupnosti ponovno dati sliku terena. Mjerilo se ovog optičkog modela može mijenjati po volji na bazi međusobnog razmaka projektoru. U praksi se redovno sastavlja jedan čitav red projektoru, koji po svom poređaju odgovaraju slikovnom nizu u određenom mjerilu. Da bi se sad prostorni objekt mogao učiniti vladljivim, moraju se projekcione zrake svakog para ploča komplementarno obojadisati (crveno i zeleno), pa se onda pomoću jednako obojadisanih naočala promatra plastični model.

Sl. 3. Aeroprojektor multipleks sa šest projektoru (po Maneku). Shematični prikaz rada.

Sav ovaj posao vrši Aeroprojektor multipleks (sl. 3), posebna sprava, gdje se model anaglifički projicira na malu projekcionu plohu. Ta se ploha može postaviti na povoljnu visinu iznad crtačeg papira i po niemu pomicati. Ona nosi jednu svjetleću marku, koja uz automatsku pisaljku omogućuje učrtavanje ortogonalne projekcije pojedinih točaka modela. Vodi li se ova marka konstantno na jednoj visini, to automatski izvodi zacrtavanje izohipse.

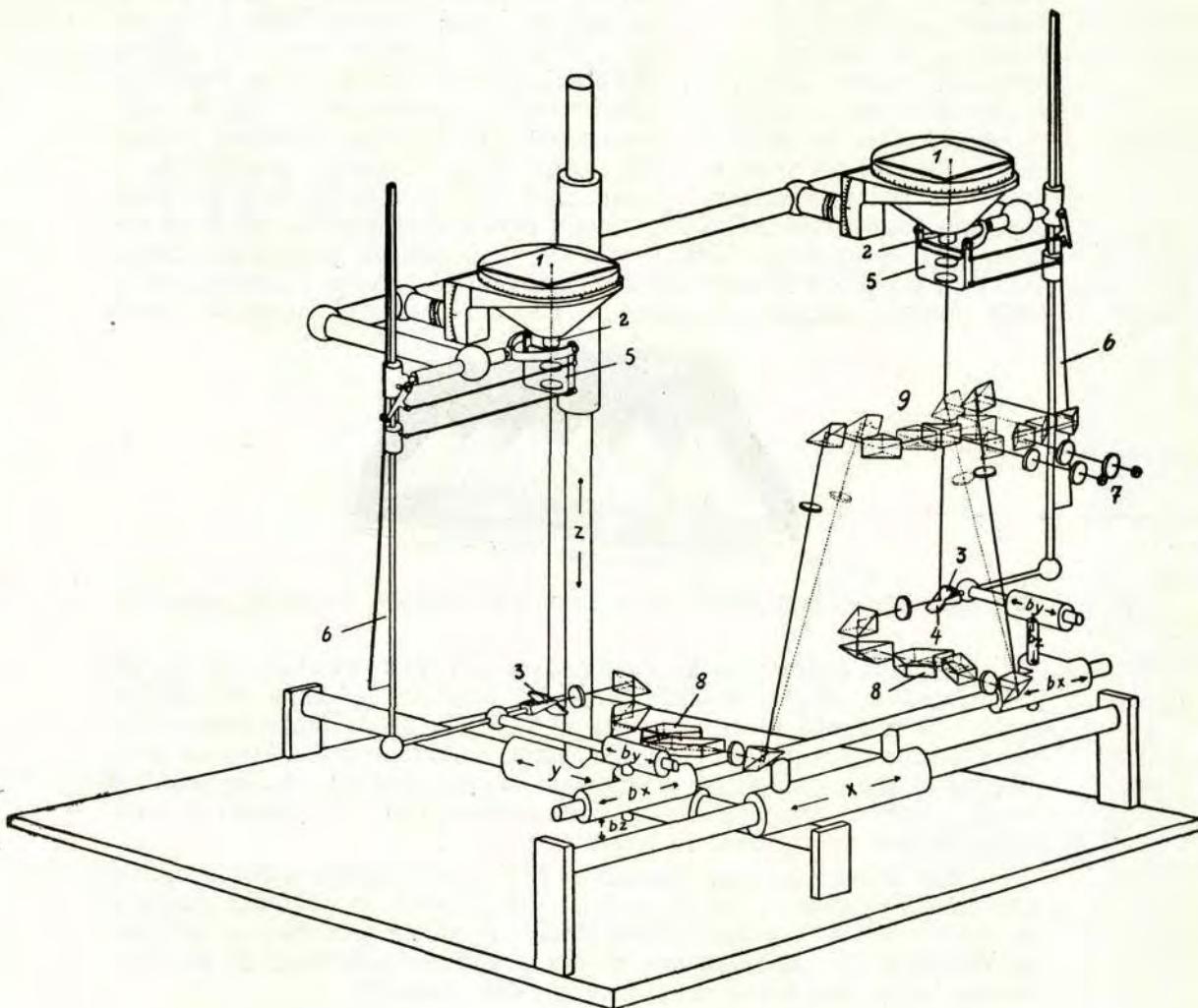
Mjerilo se određuje pomoću triju terestričkih točaka, čije su koordinate poznate, a mogu se lako identificirati na modelu. Postupak je, kako vidimo, analogan triangulaciji. Pomoću spomenutog aeroprojektoru može se triangulaciona mreža povoljno zguščavati, da bi se sastavila karta određenog mjerila i potrebne točnosti.

Danas već svu obradu slika i konstruiranje izohipsa vrši specijalan stroj Stereoplaniograf (sl. 4), kojim se mogu bez ikakovih znatnijih grešaka izrađivati karte neravnog terena. U tom pronalaženju i zacrtavanju izohipsa leži epohalna važnost ove metode, koja ušteđuje vrijeme za preko 80% od onoga, koje za isti posao treba redovna geodetska izmjera. Osim toga metoda daje praktički homogeno i gotovo u jednom momentu snimljeno topografsko stanje. Slika 5. prikazuje dio fotogrametričke karte, izradene pomoću stereoplanigrafa.

Ovaj način rada ispravno proveden konačno omogućuje:

- automatsko računanje trodimenzionalnih koordinata i površine,
- utvrđivanje veličina taksacionih elemenata.

U vezi s dosad navedenim konstatacijama upotreba se aerotopografije specijalno preporuča kod još zatvorenih ili manje pristupnih kompleksa, za koje ili uopće ne postoje nikakove karte ili postoje, ali suviše malog mjerila. Nu primjećuje se, da se pomoću ove metode mogu sasta-

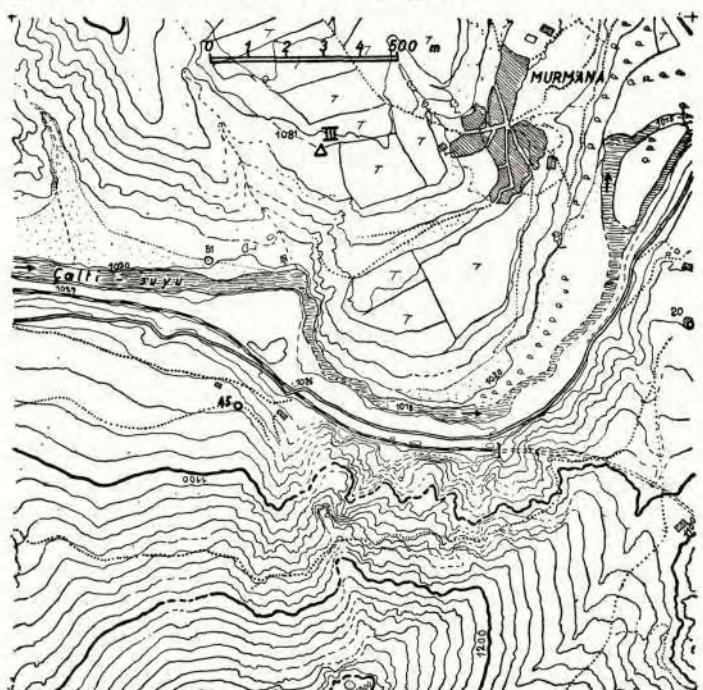

Sl. 4. Shematični prikaz stereoplanigrafa.

1) negativi snimaka,	5) i 6) mehanizmi za podešavanje,
2) projekcioni objektivi,	7) okulari,
3) zrcalo mijerače marke,	8) i 9) prizme.
4) mijerače marke,	

viti i vrlo dobre katastralne mape. Po navodima prof. Röhrla trošak čitavog ovog postupka za konstrukciju topografske karte mjerila 1 : 1500 ne prelazi iznos od 65.— RM po km². I ovaj se trošak još smanjuje kod snimanja većih objekata.

Naravno, da izvođenje ove metode stavlja velike zahtjeve na točnost rada kao i na preciznost instrumenata. I u tom je pogledu zabilježen u toku posljednjeg decenija velik napredak. Tako na pr. današnji model stereoplanigrafa, koji su izradile Zeissove tvornice u Jeni, pokazuje kod visinskih razmaka od 1000 metara maksimalnu grešku od jedva kojih ± 17 cm. Svakako velika točnost, ako se uvaži, da je prvi model ovog instrumenta konstruiran tek 1920. godine.²

Sl. 5. Izvadak iz stereofotogrametrički izrađenog plana u reonu Divrik (Turska).
Originalno mjerilo 1:5000 (po Maneku).

II. Važnost aerofototaksacije.

Već se u prvom početku aerotopografskih radova pokušavalo iskoristiti ovu metodu za svrhe uređivanja šuma. U prvi se mah to činilo vjerojatno s razloga, što šume pretežno pokrivaju velike komplekse, pa

² Od važnije njemačke fotogrametričke literature upućujem na slijedeće radove:

- a) Peucker: Die Photokarte vom Gebirgsland (Düsseldorf, geografische Vorträge 1927),
- b) Gruber: Photogrammetrie, Stuttgart 1930,
- c) Reinsberg: Die jüngste Entwicklung der Luftbildaufnahme in ihrer Bedeutung für die Geographie (Wiss. Veröff. des Museums für Länderkunde zu Leipzig, 1933),
- d) Baeschlin-Zeller: Lehrbuch der Stereophotogrammetrie, Zürich 1934,
- e) Hugershoff: Einführung in die Luftbildmessung (Bildmessung und Luftbildwesen 1936),
- f) Kern: Ein neues stereoskopisches Auswertegerät für Luftaufnahmen (Österr. Zeitschr. für Vermessungsw. 1937).

daju pouzdanu podlogu za proučavanje pitanja, u kojoj mjeri dolaze do izražaja osebujnosti vegetacije u aero-snimkama. Prve je ovakove pokuse preuzeo 1920. godine prof. Dr. Hugershoff u Tharandtskoj školskoj šumi. Tim je pokusima bilo utvrđeno, da aero-snimke svojom preciznošću, napose obzirom na mogućnost automatskog mjerjenja modela i njegove vegetacije, pružaju taksatoru izvrsno pomagalo u uredajnim radovima. Kako je ovo pitanje od posebnog značenja za naše šumarstvo, pokušat ću, da u krupnim potezima iznesem dosad postignute rezultate.

Prema konstatacijama prof. Röhrla fotogrametrija pruža mogućnost ustanovljivanja sljedećih taksacionih veličina:

- A) Direktno:
 - a) vrste drveća i njihovu smjesu,
 - b) broj stabala glavne sastojine,
 - c) visine stabala i sastojine,
 - d) obrast.

B) Indirektno: drvnu zalihu.

Prije dalnjeg razmatranja potrebno je navesti, da su njemački šumari u prvi čas ovaj pronalazak dočekali s izvjesnom skepsom. Tek 1923. godine prof. Dr. Hilf (Eberswalde) u svom predavanju na kongresu njemačkog šumarskog društva u Frankfurtu na Odri predlaže upotrebu fotogrametričke kartografije kod nizinskih (ravnih) šumske kompleksa. Nešto kasnije pokušava Rebel uvesti ovu metodu u Bavarsku. Godine 1924. izdaje šef saskog šumarstva Bernhardt nalog saskim taksacionim uredima, da preduzmu potrebna ispitivanja, kako bi se ova metoda primjenila kod geometrijskih i taksatorskih predradnja. Ovim je istraživanjima rukovodio Krutzsch, koji predlaže vrlo povoljan izvještaj i među ostalim naročito naglašuje posebnu važnost aero-snimaka za kontrolu historijsata sastojina. Godine 1926. vrši saska taksacija ponovna ispitivanja u istom pravcu. Rezultati pokazuju, da se primjena fotogrametrije isplati kod vrlo intenzivnog gospodarenja, te da se glavni nedostatak ove metode ukazuje u troškovima terestričke izmjere priključnih točaka (Anschlusspunkte). Kasnije je i taj nedostatak uklonjen konstrukcijom Hugershoffovog Aerokartografa, pomoći kojeg se priključne točke mogu ustanoviti na bazi poznatih triju točaka na terenu.

Šumarska se taksacija na fotogrametričkoj osnovi sastoji iz izlučivanja i obračuna površina, izmjere stabala i sastojine i napokon ustanovljenja drvnih zaliha. Promotrit ćemo svaki od spomenutih zadataka napose i to prema konstatacijama prof. Dra Hugershoffa, jednog od najboljih poznavaoца aerofototaksacije u današnjoј Njemačkoј.

a) Izlučenje i obračun površina.

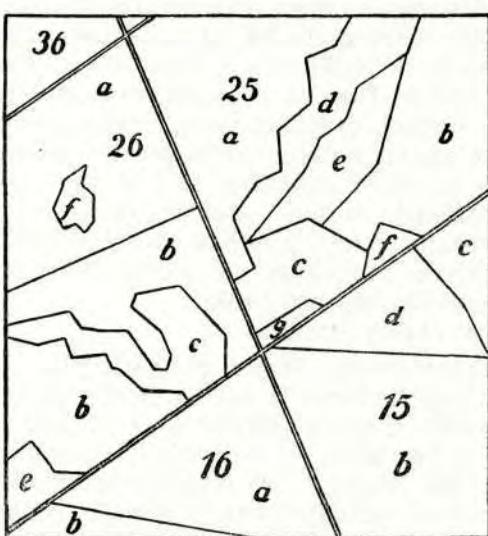
Ovo treba izvršiti na originalnim snimkama pomoći stereoskopa. Pod izlučenjem se ima razumjeti određivanje pojedinih površina prema njihovoј kulturi (šume, oranice, livade i pašnjaci) i privrednom značaju (vodotoci, ceste, putevi, željeznice i t. d.). Što se tiče same šume ovaj posao obuhvata lučenje površina četinjačih i lisnatih sastojina prema vrstama drveća i prema dobним resp. debljinskim razredima (Sl. 6.).

Izlucene površine treba vidljivo (olovkom ili tušem) omeđiti i povučene linije uvažiti kod kartiranja. Radi li se o isključivo taksatornim radovima, dostatno je ako teren ne pokazuje većih visinskih razlika, da se pojedine površine obračunaju planimetrom neposredno iz zračnih snimaka. Diferencije se u mjerilu, koje nastaju uslijed nepravilnog letenja

uklanjaju tako, da se pomoću izmjere identičnih površina pronađe reduktivni faktor, pomoću kojeg se mogu izvesti sigurne korekture. U koliko već postoji karta terena, mogu se izlučene parcele nakon izvršenog redresiranja unijeti u kartu. U tom se slučaju redukcija na mjerilo karte može kod ravnih terena izvršiti pomoću pantografa.

b) Izmjere stabla i sastojine.

U dendrometrijskoj je praksi ustanovljenjedrvne zalihe vezano na razne faktore (Ghf), od kojih možemo fotogrametričkim putem direktno izmjeriti samo nekoje. Većina se mora izvoditi dedukcijom iz poznatih direktno izmjereneh veličina na optičkom objektu.

Sl. 6. Primjer sastojinskog fotogrametričkog nacrtta (po Hugershoffu).

- 26 a) 72-god. bor,
- 26 b) 29-god. borovi s primjesom hrasta, breze, bagrema i bukve,
- 26 c) 129-god. bukva s pojedinačnim hrastovinama,
- 16 a) 48-god. bor s primjesom bukve,
- 25 a) 75-god. bor,
- 25 b) 100-god. bor,
- 25 c) 70-god. bagrem,
- 15 b) 73-god. bor.

Tako je neposredno iz zračnih snimaka moguće ustanoviti broj stabala i to velikom točnošću. Izbrojavanje se vrši pomoću stereoskopa shodnom upotrebom mikroskopskih okulara. Moguće je tako izbrojiti sve pojedine vršike krošnja dapače i kod vrlo gustog sklopa samo ako je dovoljno malen omjer između baze i visine letenja (obično 1 : 5). Iskustvo je pokazalo, da kod ovakovog brojenja ispadaju samo potištene stabla ispod 10 cm prsnog promjera. Nu za uredajne svrhe ova stabla nemaju većeg značenja.

Nadalje se može direktno mjeriti i promjer krošnja. Narančno, da ustanovljenje njegove absolutne veličine (pomoću stereoskopa

ili stereokomparatora) ovisi o poznavanju mjerila, koje se određuje na temelju pznatog položaja čvrstih točaka na terenu. Točnost se ovako ustanovljenog promjera krošnje razilazi za ± 15 cm od terestričke izmjere. Kako vidimo, diferencija je vrlo neznatna, pa je praktički ovo ustanovljivanje jednak točno kao i ono sa zemlje.

Pomoću sprave za kartiranje dobiva se uz isključenje lukanja (između pojedinih krošnja) horizontalna projekcija površine krošnja, koja se potom može pomoću planimetra iskazati i numerički.

Od naročite je važnosti činjenica, da se iz zračnih snimaka može direktno ustanoviti i visina stabala. Mjerenje se vrši pomoću pokretanja spomenute svjetleće marke na vršku i podnožje stabla analogno postupku kod određivanja izohipsa. Diferencija očitanja daje neposredno stabalnu visinu s najvećom greškom od ± 25 cm kod mjerila 1 : 10000. Predpostavka je, da je tlo vidljivo i to bilo kod samog stabla ili u njegovoj neposrednoj blizini. Takvu situaciju pružaju okrajci puteva, mede sastojina, prosjeke, sječine, granična polja, enklave, poluenklave i vodotoci. Naravno, da se unutar potpuno sklopjene sastojine ne mogu mjeriti stabalne visine. Ali za svrhe taksacije to nije naročito ni potrebno, jer se i onako traži aritmetski srednja odnosno sastojinska srednja visina. A kod traženja ove t. j. široke prosječnosti, biti će eventualne greške fotogrameričkog računanja još manje ili barem neće prelaziti mjeru u običnoj dendrometrijskoj praksi.

c) Dedukcije direktnih izmjera.

Za svrhu ustanovljivanja drvene gromade nije dovoljna samo visina i broj stabala, koje možemo iz aero-snimaka direktno mjeriti. Tu je potrebno i određivanje izvjesnih proporcionalitetskih elemenata (sklop, oblični broj) i prsnog promjera, — a napokon i sastojinske starosti i stanišne dobrote. Nu valja istaknuti, da između veličina, koje se dadu mjeriti direktno i izvedenih veličina postoji biološki normirana međusobna ovisnost. A to nam omogućuje, da iz izmjerena deduciramo izvedene veličine. Posao je svakako vrlo težak, pa su potrebna mnoga opsežna istraživanja, čije rezultate ne možemo smatrati definitivnima.

Iz ukupne površine krošnja izvodi sklop kao omjer između površine krošnja i površine sastojine. Obračun je razmjerno dosta lagan i potpuno točan. Redovno će biti dostatno direktno ocjenjivanje ovog omjera, što je obzirom na izdašnu preglednost pomoću stereoskopa mnogo pouzdano nego obična okularna procjena sklopa na osnovu terestričkog obilaženja sastojine.

Sam sklop krošnja ne omogućuje uvijek pouzdano zaključivanje na stepen obrasta. Zato je potrebno obračunati broj stabala konkretnog sastojinskog sklopa, da se pomoću njega dobije omjer konkretnog i normalnog broja stabala. Potonji se može izvaditi iz prihodnih tabela, u koju svrhu moramo poznavati bonitet i starost sastojine.

Kod dendrometrijskog ustanovljivanja drvene zalihe važnu ulogu vrši obični broj, odnosno omjer zbiljnog volumena stabla i cilindra jednake temeljnici (u prsnoj visini) te visine. Iz aero-snimaka nije moguće izmjeriti kružnu plohu, jer je ta naravno nevidljiva. Umjesto nje se ustanovljuje obični broj krošnje plohe (Kronenflächen-Formzahl), koji daje stabalnu gromadu umnožen s visinom i projekcijom krošnje. Do danas je u Njemačkoj za bor već točno istražen odnos ovog običnog broja prema starosti i razredu boniteta.

Uza sve to važno je ispitati, da li između promjera krošnje (koji se može direktno mjeriti na aero-snimkama) i prsnog promjera postoji kakav normativni odnošaj. Novija istraživanja kod bora pokazuju jednostavnu proporcionalnost ovih elemenata, prividno neovisnu o starosti, bonitetu i sklopu. Faktor proporcionalnosti iznosi prosječno oko 14 (Heck Kraft, Martin).^a

Što se tiče sastojinske starosti, njezino se ustanovljenje u onoj točnosti, koju traži taksacija, ne ukazuje nesavladivo pomoću aerosnimaka. Pokazalo se naime, da je omjer krošnjinog promjera i visine ovisan o starosti, bonitetu i sklopu. Iz ovog izlazi starost sastojine kao funkcija srednje visine, sklopa i omjera promjera krošnje i visine. Na ovoj se bazi danas vrše daljnja istraživanja, pa se i u ovom pravcu očekuju pozitivni rezultati.

d) Obračun drvne zalihe.

U koliko su napred navedeni faktori ustanovljeni dovoljnom točnošću, onda obračun drvne zalihe nije težak posao. Fotogrametrija poznaje više metoda, koje se mogu primjeniti istodobno na isti objekt bez velikih troškova i gubitka vremena. Time se omogućuje ne samo kontrola nego i ispravljanje grešaka.

1) Metoda drvno-gromadnih tabela (Massentafelverfahren). Ona polazi od poznatih drvno-gromadnih skrižaljaka pa na osnovu opisanog snošaja uvodi promjer krošnje umjesto prsnog promjera. Na optičkom se objektu izmjeri promjer krošnje i njemu pripadna visina. Iz relacije krošnjinog i prsnog promjera obračunava se ovaj potonji, a na osnovu njega i pripadne visine očitava drvna gromada. Ovakovo ustanovljenje izvršeno i pod nepovolnjim okolnostima (s ručnom kamerom) pokazuje tek 6% razlike od običnog terestričkog ustanovljivanja.

2) Metoda plohe krošnja (Kronenflächenverfahren). Ovim se postupkom dobiva gromada kao produkt ukupne površine krošnja, aritmetski srednje visine i spomenutog običnog broja krošnjine-plohe, koji je kako znamo izrazita funkcija starosti i boniteta. Na ovaj se način ustanovljena gromada razilazi s rezultatima terestričke izmjere za svega 7%.

3) Metoda prihodnih tabela (Ertragstafelverfahren). Kod primjene ovog postupka treba odrediti srednju sastojinsku visinu, sklop krošnja i broj stabala. Iz omjera se srednje projekcije krošnje (Kronengrundfläche) i srednje sastojinske visine dobiva starost, a ta zajedno sa srednjom sastojinskom visinom omogućuje ustanovljenje boniteta po tabelama prihoda i prirasta. Na bazi tih podataka i kružne plohe izvedene iz krošnje projekcije dolazimo u tabelama do t. zv. normalne drvne zalihe, koja se poznatim postupkom dade reducirati na konkretnudrvnu masu. Rezultati ove metode divergiraju s onima terestričke izmjere za kojih 8%.

4) Metoda profiliranja (Profilverfahren). Ova se metoda osniva na aritmetski srednjoj visini sastojine. Ta se, kako znamo, usta-

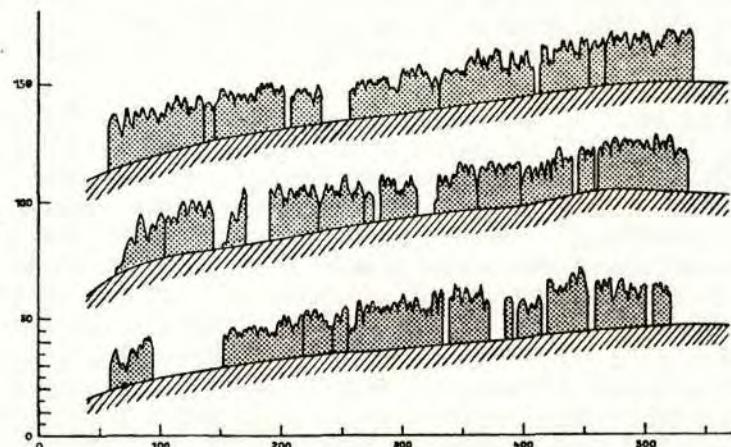
^a a) Heck: Beiträge zur forstl. Zuwachskunde (Forstwissenschaftliches Centralblatt 1924),

b) Kraft: Lehre von den Durchforstungen, Hannover 1884,

c) Martin: Forstliche Statik, 2. Auf. Berlin, 1905.

novljuje na optičkom objektu pomoću izmjere visina većeg broja stabala. Nu može se odrediti i tako, da se pokretna svjetleća marka vodi duž paralelnih i jednakorazmakačnih pravaca. Automatsko zacrtavanje ovog povlačenja daje profil sastojinskog pokrova (Bestandesdach) a mjestišno i zemljista (Sl. 7.).

Ovaj pretežno grafički postupak daje brzo po principu linearne taksacije broj stabala i visinu. No osim toga on omogućuje ustanovljenje aritmetske sredine planimetrički obrađenih površina dvaju susjednih profila. Ova pak umnožena s razmakom profila daje t. zv. Wuchsraum (prostor obrasta). Sad je potrebno ustanoviti omjer, u kojem stoji ovaj faktor naprama drvoj gromadi — t. zv. Dichtezahl (broj gustoće). Produkt ovog i Wuchsrauma daje drvnu gromadu sastojine. Prof. Hugershoff ne navodi specijalno za ovu metodu, s kolikom točnošću izvodi kubisanje sastojine, ali općenito naglašuje, da se rezultati fotogrametričkih metoda razlikuju od onih terestričke dendrometrije tek za kojih 5% i to dakako

Sl. 7. Automatski zacrtani profili Wuchsrauma (po Hugershoffu).

samo onda ako su i izmjere terestričke dendrometrije precizno izvedene. Prema tome ni ova metoda ne pokazuje većih udaljivanja od dosad poznatih metoda kubisanja.

To bi bio letimični pogled na rezultate aerofototaksacije, koje su postigli Nijemci. Kako su još mnogo ispitivanja u tečaju, nije moguće već sada donijeti jedno definitivno gledište o praktičnoj primjeni.

Ne možemo se oteti sumnji, da terestričko snimanje daje još uvijek veću točnost nego fotogrametričko. Svakako se danas aerofototaksaciji utiru prvi putevi, pa se kod prosuđivanja rezultata mora postupati s najvećim oprezom. Ipak, u koliko za današnje stanje nauke terestričko snimanje sastojine pokaže i nešto točniji podatak, valja uvažiti, da je ta točnost vrlo relativna, jer se terestrička izmjera u pravilu odnosi na jedan mali (primjerni) dio sastojine, iz kojeg onda zaključujemo na stanje cjeline. Tu stvarno fotogrametričke metode nisu ništa manje točne. One odmah obuhvataju stanje čitave sastojine a ne samo jedan njezin makar i primjerni dio. A to je vrlo važno za nas, koji sve naše rezultate pro-

cjene osnivamo u pravilu na primjernim ploham, jer je stablimična izmjera preskupa, ma da je daleko točnija a za nekoje gospodarske tipove (prebirna šuma) i jedino pouzdana.

Velika je vjerojatnost, da će se u skoroj budućnosti pronaći brze i jeftine fotogrametričke metode za ustanovljenje drvnih zaliha — a u izvjesnoj mjeri i ostalih faktora. Unatoč naših sumnja, dosadanji rezultati, koje već možemo za visinu i drvnu zalihu numerički uporediti s podacima dendrometrijske izmjere, pokazuju dovoljnu točnost, ma da su razmjerne malobrojni i ma da su kriterija za ustanovljivanje za sada još suviše općenito postavljena.

Po prirodi stvari za taksatorske predradnje dolaze u obzir aerosnimke, dok za geometrijske već izradene karte. Kod toga valja uvažiti, da se fotogrametričke karte izrađuju redovito u manjem mjerilu nego su vršena snimanja. Stoga valja razlikovati mjerilo snimanja (Bildmaßstab) od mjerila konačno sastavljenih karata (Kartierungsmasstab). Samo je po sebi razumljivo, da mjerilo snimanja ovisi o visini letenja aviona (Flughöhe), pa je ono to manje, što je let aviona bio viši. U slijedećoj tabeli I iznosim glavne podatke o relaciji između visine letenja, mjerila snimaka i mjerila kartiranja.

Tabela I (podaci po Hugershoffu).

Reon snimanja	Visina letenja (met.)	M j e r i l o	
		snimanja	kartiranja
Svajcarska	2300	1 : 14000	1 : 10000
"	2700—3500	1 : 13000	1 : 10000
Holandija	900	1 : 4300	1 : 1000
Berlin	340	1 : 1650	1 : 500
"	350	1 : 1700	1 : 1000

Na koncu je potrebno staknuti, da aero-snimci odlično služe u svrhe izrade planova za pošumljavanje, kontrolu sjećina, projektiranje prometila, uređenje bujica, odvodnje, a naročito, što je za naše prilike vrlo važno — za svrhe ograničenja šuma od pašnjaka i razlučivanja šumskog i poljskog zemljišta. U ovom pogledu стоји ne samo naše šumarstvo nego i čitava naša privreda pred velikim zadaćama. Jedino opsežna studija s jednog šireg horizonta a zatim i tehnički radovi uz pomoć savremenih naučnih pronalazaka mogu predusresti sve nedaće prenaseljenosti, potrebe na obradivom zemljištu i beskonačnog nestajanja naših šuma.⁴

⁴ Od šumarske fotogrametričke literature u Njemačkoj upućujem na slijedeća djela:

- a) Ing. Zierau: Die forstwirtschaftliche Bedeutung topografischer Landesaufnahmen aus Luftfahrzeugen (Dresden 1921),
- b) Krutsch: Das Flugzeug im Dienste der Forstwirtschaft (Allg. Forst- und Jagdzeitung, 102 — 1926),
- c) Krutsch: Das Luftbild im Dienste der Forsteinrichtung (Tharand. Forstl. Jahrb. 76 — 1925),
- d) Forstliche Wochenschrift Silva, 11 — 1923,

ZUSAMMENFASSUNG.

Der Verfasser bringt einen allgemeinen Überblick über die photogrammetrischen Messverfahren sowie über die heutigen Aussichten der Photogrammetrie im Dienst der Forstwirtschaft. Das Thema ist nach den Leitsätzen der von Prof. Dr. Röhrl (Tharandt) und Dr. Bujakowski im Zeissinstitut zu Jena abgehaltenen Vorträgen (Juli 1939) bearbeitet.

Die Grundgedanken sind folgende:

Das Flugbild hat für die Forsteinrichtung kroatischer Länder viel grössere praktische Bedeutung als in Deutschland. Schon der aus entzerrten Senkrechtaufnahmen gewonnene Luftbildplan ersetzt in ebenem Gelände eine Forstkarte und gibt darüber zahlreiche Einzelheiten. Weitere Auswertungsmöglichkeiten gibt die stereoskopische Betrachtung, welche in der Kombination mit einfachen Zeichen- und Messgeräten bereits die kartographische Darstellung des Geländes und die rechnerische Ermittlung der dreidimensionalen Koordinaten gestattet. Die vielseitigste Auswertungsmöglichkeit aber erhält die Luftaufnahme bei Anwendung der modernen Präzisionsauswertemaschinen (Stereoplanigraph). Sie ermöglichen die Herstellung topographischer Karten mit Höhenschichtenlinien beliebigen Maßstabs und von grosser Genauigkeit.

Die Bildmessung und ihre Anwendung in der Forstwirtschaft ermöglichen die automatische Flächenermittlung und die Erhebung wichtigerer taxatorischer Grössen wie Holzartenmischung, Stammzahlen, Bestandes- und Einzelhöhen, Schlussgrade und Vorratsermittlung. Zu diesem Zwecke beschreibt der Verfasser die einzelnen in der kroatischen forstlichen Literatur bisher unbekannten Ermittlungsverfahren. Spezielle Auswertungsmöglichkeiten bietet die Photogrammetrie in den Arbeiten zur Projektierung von Transportanlagen, Wildbachverbauungen und Entwässerungen sowie auch zur Trennung von Wald- und Feldwirtschaft. Überall zeigt sie bedeutende Vorzüge wie Wirtschaftlichkeit, Schnelligkeit, vielseitige Auswertbarkeit und Kontrollfähigkeit.

Ing. FAZLIJA ALIKALFIĆ (Mostar):

ŠUMARSKI PROBLEMI HERCEGOVINE

(LES PROBLÉMES FORESTIÈRES DE LA HERZÉGOVINE)

I. Još uvijek vlada uvjerenje, da Bosna i Hercegovina pretstavljaju pokrajine, na koje se u svakom pogledu može jednako nazirati. Mišljenja sam, da je ta okolnost posljedica njihove zajedničke sudsbine u prošlosti i taj okvir zajedničke sudsbine i zajedničkog državnog života potpuno

- e) Rebel: Das Flugbild im Dienste der Forsteinrichtung, Bericht über die 21 Hauptversuch. des Deutschen Forstvereines in Bamberg 1924,
- f) Weisker: Stand und Entwicklungsmöglichkeiten der forstlichen Luftbildauswertung (Allg. Forst- und Jagdzeitung, 103 — 1927),
- g) Hugershoff: Gegenwärtiger Stand und Aussichten der Photogrammetrie als Hilfsmittel der Forstvermessung und Forsttaxation (Bildmessung und Luftbildwesen, 8 — 1933),
- h) Müller: Stereophotogrammetrische Messungen am Bestand, Tharandt 1931.

je bio pojednačio i gledanje na probleme, zahtjeve i potrebe tih pokrajina. Kolikogod vrijedilo uvjerenje, da Bosna i Hercegovina čine cjelinu po mnogim pitanjima, sa šumarskog ih gledišta treba posmatrati kao dva područja, koja istina imaju dosta sličnosti, ali još više posebnih odlika i problema. U mnogim osobinama šumarskog značaja Hercegovina je bliža Dalmaciji ili Crnoj gori, a negdje je i istovjetna s njima. Mi, koji živimo i radimo u Hercegovini, osjećamo dužnost i potrebu da podvučemo tu specifičnost Hercegovine sa šumarskog gledišta. To je potrebno radi boljite same Hercegovine i radi općeg našeg napretka. Jer, ako se pogrešno postavimo pred dane probleme t. j. ako ih ne vidimo u svemu tačno, primjeničemo pogrešne metode rada, donijećemo krive zaključke i upotrebiti neodgovarajuće mjere za njihovo rješavanje. Jasno je, kakve mogu biti posljedice. Držim, da gledam na Hercegovinu šumarski ispravno i pokušaću da s tog gledišta ukratko izložim glavne njene probleme.

II. Šumarstvo Hercegovine i problem krša, to su kao sinonimi za sve šumare. Slažem se potpuno s tim, da pitanje krša treba istaviti kao najveći i najteži problem hercegovačkog šumara. Problemi s krša, općenito uzeto, bili najteži i prijašnjim i današnjim šumarima kao i šumarskim naučnjacima. Istraživanja su i iskustva na kršu svaki dan bogatija, ali moramo priznati, da i danas to pitanje ostavlja u sebi mnogo nejasnih i neriješenih mjeseta. To je i razumljivo, jer je istovremeno potrebno studirati mnoge faktore, koji na kršu imaju jednak važan ili približno jednak utjecaj na uspjeh pošumljavanja krša i goleti. U pitanju su preraznii faktori biološki, pedološki, meteorološki, socijalni i ostali. Najviše je studiran primorski krš i najbogatija su iskustva s Primorja. Hercegovačkim se je kršem ozbiljno bavilo malo šumara, a još manje šumarskih naučnjaka. Najveća je šteta, što su mnoga stečena iskustva propala. Ostala su neprimjenjena i nezapisana. Postoji tendencija, da se po iskustvima sa primorskog krša u svemu rješavaju i pitanja hercegovačkog krša. Imo zajedničkih odlika svojstvenih i primorskom i hercegovačkom kršu, i u tim pitanjima je moguće postupati podjednako. Ali mnogi sitni upliv, negdje još dovoljno i ne ispitani, često dovode u pitanje uspjehe rada u Hercegovačkom kršu, u koliko se u svemu primjenjuju samo iskustva sa Primorja. Najpresudniji su tu klimatski i edafski faktori; ovi poslednji su u funkcionalnoj zavisnosti od prvih. Upravo radi tih faktora proizlaze nevjerojatno različni rezultati pošumljavanja krša u Primorju i Hercegovini, uz inače iste uvjete rada, ako se iskustva sa Primorja bez ikakvih podešavanja primjenjuju na često sterilni hercegovački krš.

Odabrati pravu vrstu, kojom će se vršiti pošumljavanje i opredijeliti se za metodu rada, to su dva najvažnija momenta kod pošumljavanja uopće a na kršu pogotovo. Na primorskom kršu uhvatile su korjena nekolike vrste, u glavnom četinjari. *Pinus maritima*, *pinea*, *nigra*, *cupressus sempervirens* su se na mnogim područjima primorskog krša pokazali kao vrste koje manje-više dobro uspijevaju. Metode rada su bile različne i manje su važne. U radu na pošumljavanju primorskog krša mnogo manje se praktično spominju liščari. Pored puta Posušje-Imotski-Split i dalje Split-Sinj imao sam prilike da vidim mnoge uspjele kulture crnog bora, čempresa i primorskog bora. U Hercegovini nema tako uspjejih kultura. Među najuspjeliјe spada svakako kultura čempresa sa nešto pomiješanog alepskog i crnog bora na brdu Hum iznad Mostara. Trebalo je 40 i više godina najvećih napora, dok se je podigla, a koštala je mnogo

novaca. Ne može se reći, da hercegovački šumari ne nastoje da pokriju krš isto kao i oni sa Primorja; nadam se, da im se ne može odreći ni smisao za te poslove. Postoje dakle drugi razlozi, koji tu odlučuju. Klimatski i edafski su najvažniji, kako je već rečeno. Klimatske prilike u Hercegovini i na Primorju nisu u velikom mjerilu tako različne, ali za pitanje uspjeha u pošumljavanju na kršu postoji jedna razlika, koja ima presudan upliv, a to je vlažnost u zraku. To je, mislim, i najvažniji razlog, da se na hercegovačkom kršu ne postižu isti rezultati kao na primorskom i kada se najsavjesnije primjene iste metode rada i sva isprobana iskustva sa Primorja. Vlaga je u zraku, naročito relativna, neobično važan faktor, koji se ne smije izgubiti iz vida pri radu na kršu, osobito pri odbiranju vrste. U sezoni se najvećih ljetnih žega njen nedostatak najviše osjeti. Ispitati, do koje mjere ide njen uticaj na pojedine vrste s kojima se radi na kršu, to je najteži praktični zadatak hercegovačkog šumara. To je i osnov problema hercegovačkog krša, jer o tom klimatskom faktoru ovise mnogi drugi elementi u zraku i tlu, s kojima se mora računati pri pošumljavanju. Ne samo makroklimatski uticaji, među kojima treba spomenuti poznatu suhu, silovitu buru neobično velike godišnje amplitude, nego i tlo kao rezultat tih upliva ima na hercegovačkom kršu svoje gore odlike, nego primorski. Jasno je, da je sterilnost hercegovačkog krša radi toga veća. Ako i gore iznešene uplive hercegovački šumar savlada na jednom mjestu jednom vrstom, koja pokazuje vrlo dobre rezultate, često ne može iste rezultate postići na mjestima, koja inače nisu mnogo udaljena od mjesta na kome je pokazan uspjeh. Iskustvo je pokazalo, da treba voditi mnogo računa o ekspoziciji, o mikroklimatskim faktorima, čiji se uticaj pokazuje katkada na kršu kao vrlo značajan i presudan. Dručiće se nedaju ni objasniti neuspjesi kojeg šumara na jednom mjestu, dok je radeći s istom ozbiljnošću, uz jednakе metode rada i sa istom vrstom na drugom mjestu postigao dobre ili odlične rezultate.

Kratko su iznešeni momenti koje mora uočiti hercegovački šumar. I dok se može reći, da se relativno uspješno pošumljuje krš našeg Primorja, još uvijek stoji otvoren problem hercegovačkog krša. Naši mladi hercegovački šumari uvidili su, da se mogu donekle koristiti iskustvima sa primorskog krša, ali ih ne mogu u potpunosti primjenjivati na svoje područje rada. Prije svega u svojim shvatanjima došli su do saznanja, da ne treba svuda i bezuvjetno pri pošumljavanju krša favorizirati četinjačaste vrste, koje se i danas na Primorju najviše naglašavaju. Lišćari (crni jasen, crni grab) dali su odlične rezultate na mnogim mjestima i mladi ih hercegovački šumari prepostavljaju četinjarima. Prema izvjesnim shvatanjima naročito je dobro, što je danas na hercegovačkom kršu odbačen čempres, koji je dosada koštao stotine hiljada, a rezultati su minimalni ili nikakvi. Uopće je jedno vrijeme bila skoro manija pošumljavanje sa čempresom. Šumarovi su radovi na kršu najteži, pionirski radovi i prema tome zahtjevi glede njegovih uspjeha ne smiju biti maksimalistički. Ne smije se očekivati, da će njegov rad donijeti odmah visoku šumu; ne smije, po mom mišljenju, ni otpočeti rad sa onim drvnim vrstama, koje će u budućnosti tvoriti glavnu sastojinu. Hoću da naglasim, da je u radu na kršu potrebno ići u etapama. Iznaći vrstu koja će uspješno ispuniti ulogu privremene sastojine — pionira — i kasnije dati mješta onoj vrsti i sastojini za kojom se ide. Radi toga treba u početku

odabratи onu vrstu drveta, koja — odoljevajući inače teškim uvjetima rasta na kršu — ima sposobnost jače pretvorbe supstrata na kome rastе u tlo pogodnije za vrste većih terestričkih zahtjeva. Vrlo je važno naći vrstu, koja svojom krošnjom i habitusom što više i što brže zaklanja tlo i branj direktnu insolaciju. Poznato mi je iz vlastitog iskustva, da Česi u slične »pionirske« svrhe mnogo upotrebljavaju brezu i pinus banksiana, koje vrste svojim brzim rastom odmah s početka te širokom krošnjom i ranim sjemenjem savršeno ispunju svoju privremenu ulogu. S ovog gledišta je čempres svojim habitusom i minimalnom sjenom radi svoje piramidalne forme potpuno nepogodan. Osim toga je u mladosti dosta osjetljiv prema sušnim periodima najmanje relativne vlažnosti, te je i radi toga na hercegovačkom kršu nepoželjan. Ni ostale se conifere nisu bolje pokazale. Relativno su se najbolji rezultati postigli sa juniperusima, i austrijskim varijitetom crnog bora. Ako bi se primijenila gornja metoda rada na kršu t. j. metoda barem dviju etapa, onda bi u prvoj etapi bezuvjetno trebalo upotrebiti liščare i to poglavito grmlje. I zbilja viđo sam neobično uspjele radove na kršu, gdje su pretežno zastupljeni cytisus laburnum, colutea arborescens, punica granatum i t. d. Mnogi šumari ne bi izvjesne vrste, koje na kršu vrše odlične pionirske uloge, ni ubrojili u šumarske vrste, kao što su prunusi, amygdalusi, ficusi i slično. A to su zapravo one vrste, koje imaju da slome surovost krša. Tek bi pod njihovom zaštitom i u njihovoј sjeni — podsadnjom ili podsijavanjem — rasle one vrste, koje bi poslije činile glavnu sastojinu.

Rad je na hercegovačkom kršu posljednjih 20 godina bio stalno u znaku najobičnije primjene iskustava sa primorskog krša. I prema tome tko je rukovodio radovima, dolazila je više do izražaja ova ili ona vrsta, ponajčešće čempres, čije smo nedostatke ranije iznijeli. Radilo se, trošilo i padalo ponovno u iste greške. Mnogi nisu imali u vidu različne uvjete primorskog i hercegovačkog krša, niti uplive mikroklimе i sadili su bez obzira na različite prilike jednu te istu vrstu na razna mjesta. Da se ne bi dalje padalo u istu grešku, Šumska je uprava u Mostaru sa sreskim šumarskim referentom osnovala probna polja, u kojima se vrše masovna ispitivanja. Oko 30 raznih vrsta drveća i grmlja, četinjara i liščara, posadeno je na raznim mjestima, na jednakim velikim površinama i po istim radnim metodama. Jedan je dio sadnica donešen iz stalnih rasadnika, a jedan je dio odgojen na samom kršu u malim rasadnicima, gdje su sadnice u glavnom imale već u rasadnicima da izdrže mnoge nedaće krša. Tek je početo i ne može se još govoriti o sigurnim rezultatima, ali se već danas pokazalo na pr., da jedna te ista vrsta vrlo različito reagira na različite sunčane ekspozicije. To je jedan dokaz više u prilog našem tvrđenju, da kolikogod ima pravila za rad na kršu, da ima toliko i iznimaka, s kojima unapred treba računati, ako hoćemo da se opredijelimo za ovu ili onu vrstu ili metodu. Mišljenja sam, da bi ovaka ogledna polja trebalo osnovati što češće kod svih šum. uprava i šum. referenata, koji rade na kršu. Jer, bolje je plaćati sitne oglede, koji će dovesti do ispravnih zaključaka, nego se odmah opredijeliti za jednu vrstu i metodu, utrošiti veliki novac i doživiti neuspjeh.

Odmah u početku spomenuo sam među faktorima, koje treba studirati — jer uplivaju na uspjeh rada na kršu — i faktore socijalne. Na prvi pogled čudno zvuči, da na taj rad imaju ti faktori veliki upliv, negdje i najveći. Mogao bih reći, da je u Hercegovini kao jednom od naj-

pasivnijih dijelova naše države svo djelovanje šumara jako isprepieteno mnogim socijalnim motivima i hercegovački šumar mora biti isto toliko dobar poznavalac socijalnih prilika kraja u kome djeluje, kao što mora poznavati svoju struku. Vidićemo kasnije, da hercegovački šumar na mnogim mjestima skoro izlazi iz domena svog stručnog rada i prelazi na djelovanje na socijalno-kulturnom polju. S mog bi mu se gledišta to moglo upisati samo u zaslugu. Jer, raditi oslonom na svoju struku a u intencijama narodnih potreba, to je pravo shvaćeni poziv, koji mora donijeti koristi i narodu i državi.

Nitko se nije tako isprepleo sa potrebama najširih slojeva — kod nas seljaka — kao mi šumari Drvo, paša, stoka, to su elementi, koji igraju najznačajniju ulogu kad našeg seljaka uopće, a kod hercegovačkog seljaka-stočara najviše. Ti su elementi direktno ili indirektno u rukama šumara. Zato je njihova uloga često puta toliko teška i odgovorna.

Kako dakle ti socijalni faktori utiču na pošumljavanje na kršu? Hercegovački seljak, pretežno stočar sa vrlo oskudnim mogućnostima ishrane za sebe i svoju stoku, u kojoj gleda osnov svog opstanka, sa vrlo primitivnim načinom vođenja svoje privrede svodi sve svoje ekonomske momente na to, da li mu nešto ide u korist stoke i poljoprivrede — koja je opet uvjetovana stočnim radom i gnojivom — ili mu to privremeno odnosno trajno skučuje mogućnosti ekonomisanja na način njemu svojstven. S te tačke gledišta hercegovački seljak u mnogim krajevima u principu mrzi pošumljavanje i nastoji ga omesti, jer kulture donose zabranu paše, a time i ograničenje površine za ispašu. To je plitka računica, ali hercegov. seljak sa svojim minimalnim mogućnostima opstanka često zbilja i ne može drugačije računati. Za svoju brojnu zadrugu ima svega 2—3 ha zemlje i to pretežno krševitog malo plodnog tla, pa ne može računati s ispašom po svom zemljишtu ili s pićom, kojom bi stoku preko zime ishranio. Ako već i ne prave smetnje pošumljavanju, onda sigurno izlazi sa zahtjevom, da se pošumljuje sa lišćarima. Seljaku se najprije duže vremena zabranjuje paša na pošumljenoj površini, a onda mora decenijama čekati, da na koncu uzmogne usjeći koju gredu i to takih dimenzija, koje on za svoje zgrade rijetko treba. Svi ostali plodovi take šume otpadaju. — Tako rezonuje hercegovački seljak, ako je u pitanju rad s četinarima. Lislante mu šume naprotiv pružaju razne plodove za stoku i sortimente za domaćinstvo a što je najvažnije, b r z o. Bez ikakvih mogućnosti, da stoku izdrži preko zime sijenom, hercegovački seljak računa skoro stopostotno sa kresanjem lislnika, a nekada u glavnim godinama i drugim zimama i sa brstom (ishrana pupovima). Računa sa prućem, koljem, motkama za vinograd i duhan i t. d. Lišćari mu daju i bolji i praktičniji tehnički materijal za njegove zgrade. To su razlozi, radi kojih hercegovački seljak voli lišćare, a mrzi četinjare i ometa rad s njima. Poznato mi je, da su seljaci u tomislavgradskom srezu preko noći potpuno sasjekli jednu vrlo uspijelu kulturu četinja. Prema tome treba dobro razmislići, kojim se metodama i kojim tempom mora ići napred kod unaprednjenja naše privrede i našeg sela. Mišljenja sam, da je moguće voditi računa i o budućim ciljevima pošumljavanja i o mogućnostima i zaostalosti našeg sela u prosvjetnom i ekonomskom pogledu. To je taj socijalni faktor, koji je potrebno sračunati i poznavati radi uspješnijeg rada na kršu. Porastom će općeg blagostanja postepeno njegov upliv

bivati sve manji dok se konačno ne izgubi u jednoj harmoničnoj državnoj i narodnoj privredi i napretku.

III. Ranije je naglašena isprepletenost šumarskih problema u Hercegovini, koji su uvelike uplivisani socijalnim i ekonomskim momentima jedne sredine sa vrlo teškim životnim uslovima. Jer, kolikogod su pojedine grane šumarskog rada vezane međusobno, toliko postoji jaš jača njihova povezanost sa socijalnim prilikama naroda. Izdvajanje krša i goleti, likvidacije usurpacija, servituti, kozarenje, planinski pašnjaci i t. d., to su sve hercegovački šumarski problemi sa jakom socijalnom pozadinom, čije rješavanje iziskuje vrlo dobro poznавanje i razumijevanje prilika, negdje skoro više nego poznавanje same struke. Njihovo rješavanje iziskuje smišljenost, povezanost i postepenost.

Problem je izdvajanja krša i goleti — na kome sam i sâm radio — dobrom dijelom zahvaćen prikazom problema pošumljavanja krša. Zabранa je paše jedno od najosjetljivijih pitanja hercegovačkog seljaka-stočara, a rad na izdvajaju golih površina tu mjeru u sebi redovno sadrži. Jer, prije svega je potrebno uhvatiti tlo travom, osobito na terenima gdje su osipine ili je teren izvrgnut bujicama. Znam sela, u kojima sam radio, gdje bi sa čisto šumarskog gledišta, — ne uzimajući u obzir socijalne posljedice — bilo potrebno najhitnije izdvojiti cijelo područje i zabraniti pašu na području jedne cijele katastralne općine, u kojoj ima do 300 domova. Svo je selo razbacano među rukavima nekoliko bujičnih područja, i kada bi došao koji stranac, navikao na racionalno stajsko ili polustajsko stočarstvo, ne bi uopće mogao vjerovati, da se tamo pase iz dana u dan i da o tome ovisi opstanak hercegovačkih bušâ, ovaca i koza jednog cijelog sela. A stvarno, na tome području živi i radi jedno cijelo veliko naselje. Provesti sve mjere, koje bi zahtjevalo čisto šumarsko stanovište, bilo bi očigledno nemoguće, ako se računa s opstankom tog sela. Ne može se donijeti odluka, niti da dotično selo pase po državnom zemljištu susjednih katastralnih općina, jer su prilike susjednih sela sigurno slične ili jednakе. Površina je ispaše hercegovačkog seljaka tako uska, s obzirom na produktivnost tla, da svaki pojedinac i cijelo selo vodi strogo računa o svakom pednju svoje ispaše. Bio sam svjedok najtežim graničnim sporovima između dvije susjedne katastralne općine i to sve radi prikraćene ispaše od strane jednih ili drugih. Često takvi spori imaju i nedogledne posljedice. Taj se problem može s uspjehom rješavati ili vrlo postepeno ili, ako se seljaku oduzme jedina mogućnost njegova opstanka, onda mu se to mora na drugi način kompenzirati i to davanjem pomoći u stočnoj hrani ili novcu, pružanjem zarade i sl., bilo po državi ili zadružnim korporacijama.

IV. Neposredno na ovaj problem nadovezuje se problem servituta pašarenja i drvarenja, pitanje koza na kršu, podjela krša odnosno likvidacija usurpacija u Hercegovini. Servitutna prava obuhvaćaju svaki komad pošumljenog državnog zemljišta u Hercegovini, svaki komad i najgolijeg krša. Osim čisto ekonomskih razloga, s kojima seljak istupa u svojim molbama i zahtjevima prema državnim zemljištima opterećenima iz davnina servitutom, on u svoja traženja u novije vrijeme unosi i razloge potkrepljene pozitivnim zakonodavstvom, koje se temelji na njegovim stoljetnim pravima i običajima. To je još jedan razlog više u prilog njegovim zahtjevima i hercegovački se šumar često pored svega osta-

loga nađe u jednom teškom spletu pitanja čisto pravne prirode. Nekad tako teških, da im nije dorastao i mora tražiti savjet pravnika.

Položaj bi šumara bio mnogo lakši, kad bi se riješilo pitanje izlučenja mere i baltalika. To je osnovno pitanje, koje bi trebalo riješiti što razumnije i svrshishodnije, jer o njemu u velike ovisi dalja ispravna orijentacija šumara u njegovim radovima na svim područjima rada u Hercegovini a isto tako i seljaka, koji bi znao točno čime raspolaže i s kojim mogućnostima može računati na području svoje općine. Kod današnjeg stanja stvari jedan problem udara o drugi, a svi zajedno čine jedan veliki zaplet. Svuda je naglašeno i propisano, da se moraju do krajnjih mogućnosti poštovati servitutna prava seljaka, jer to iziskuje i njegovo današnje ekonomsko stanje. Stanje je državnih šuma u većini opet takovo, da bi se njegova prava morala obustaviti ili prenijeti na objekte, koji još kako-tako mogu udovoljiti povećanim zahtjevima prema njima. Obično su nova područja previše udaljena od naselja, te seljak može svoja prava iskoristiti u maloj mjeri ili uopće nikako. Onda nastaju moljakanja, žalbe i ostalo. Kakogod se svrši, nekome nije u prilog, bilo šumarskoj privredi, bilo seljaku; to je dakle polovično rješenje.

V. Kozje je pitanje izgleda problem nepomirljiv sa problemom racionalnog šumarstva, a posebno šumarstva na kršu. Ali se to pitanje isto tako neda preko koljena prelomiti, u koliko ostaju neriješeni, s jedne strane pitanja servituta a s druge strane ekonomsko stanje hercegovačkog sela. Seljak u Hercegovini na mnogim mjestima sâm donosi putem općine zaključak, da se ukinu koze, ako je to radi ekonomskog stanja seljaka uopće moguće, jer i on uvida njihovu pogubnost po šumu. Seljak i sam smatra kozarenje kao najniži stupanj stočarske privrede, ali se u današnjim svojim prilikama tome problemu ne može svuda da odhrva. To je slučaj u krajevima izričito planinskog karaktera, sa dugim zimama i sa malim mogućnostima ispaše. Koza nema velike zahtjeve i naučna je brstu. Kada zimi zapane snijeg a seljak nema sijena ni piće za stoku, stoka bi mu propala, u koliko su to krave ili ovce, naročito ako odulji zima. Koza je manja briga. Ona je u stanju stalno dokučiti sebi hranu. Iako to izgleda nevjerojatno, video sam jarca, koji se uz jedno dosta nakriviljeno stablo uzverao sve do u krošnju i velikom spretnošću brstio. Za to su sposobne manjeviše sve koze. Zato seljak voli i drži koze. To je stvarnost, kao što su stvarnost i mnoge zakukričene grabove i jasenove šumice na hercegovačkom kršu kao rezultat kozarenja. I ovo je ekonomski problem, obuhvaćen pravima servituta, koji čeka na svoje barem djelomično rješenje u izlučenju mere i baltalika.

VI. Željan zemlje hercegovački je seljak u blizini svojih malih posjeda ili tamo, gdje boravi jedan dio godine (visoki pašnjaci), prihvatio dijelove državnog zemljišta i to prema svome nahodenju, bez obzira na to, da li je to ziratno zemljište ili apsolutno šumsko tlo. Nastale su dakle uzurpacije — s pravnog gledišta bespravna zauzeća tudeg zemljišta — koje je trebalo likvidirati, vodeći računa o teškom seljačkom stanju. Ovo pitanje pretstavlja jedan od najvećih ekonomskih problema Hercegovine uopće. Njegovo rješavanje je povjereno šumarima. Izisla je Uredba o podjeli drž. zemljišta i likvidaciji uzurpacija u Bosni i Hercegovini. Ovom je Uredbom na isto mjesto postavljena Bosna kao i Hercegovina iako su imovne zemljišne prilike bosanskog seljaka nerazmjerno povoljnije od hercegovačkog. Bosanski seljak vrši uzurpacije sasvim drugog zemljišta

i iz drugih motiva. Na ovom najošjetljivijem pitanju ne mogu se Bosna i Hercegovina nikako izjednačiti. Dobro su mi poznate prilike bosanskog seljaka i njegov mentalitet, a još više hercegovačkog, među kojim stalno živim. Bosanski je seljak takoder oskudan i mnogima je potrebna zemlja, ali više ih ima, koji usurpiraju nova i nova zemljišta radi svoje male radinosti, zbog čega stoje zapuštene mnoge njegove uležane zemlje. Priznajem da je tome mnogo kriva neprosvođenost. Bosanski seljak tako rekući »stvara Hercegovinu«. To sam video na mnogim mjestima. Kakav je njegov postupak? Ima brojnu zadrugu, koju treba ishraniti i to u glavnom kukuruzom. Potrebno je ili da na velikim slabo uređenim površinama zasiće žito i dobije po jedinici relativno male prinose površine, ili da na manjim površinama racionalnije radi zemlju. Radi svog zapuštenog i slabog ekonomskog stanja nema mogućnosti da zemlju dobro pognoji, niti zna dobro raspologati sa dubrom vlastite stoke. U blizini mu je šuma i to najviše voli, ako je bukova. Razumljivo zašto. Podbijeli bukve, poslije izvjesnog vremena ih spali i na humoznom tlu izmješanom sa pepelom kasnije sije. Eto usurpacije, koju on često puta iskoristiće samo toliko vremena, koliko mu ta nova zemlja bez veće muke može dobro roditi. I onda ide dalje, u koliko mu se ne prave velike smetnje. U suštini gospodari na najprimitivniji i po šumu najštetniji način, što se dade zamisliti. I što je naigore, on ne izabire terene za tu svoju djelatnost. To čini u neposrednoj blizini svog imanja, pa bio to teren s nagibom i od 50 stepeni. Što se dešava na takvim terenima. Nema šume da pokriva i sustavlja tlo. Voda počinje svoje denudaciono djelovanje i postepeno se otkriva goli kamen. Počinje »nastajati Hercegovina«.

Vidio sam tipične primjere takve vrste u srežu tesličkom blizu Komušine. Te predjele zovu seljaci u svom lokalnom nazivu »krš«. I oni, koji danas imaju svega 50 godina, znaju, kada je to zemljište bilo pokriveno šumom i gdje nije virio ni jedan kamen. Dakle, usurpacije bosanskog seljaka znače nestajanje visoke šume, gomilanje neproduktivnog zemljišta ili stvaranje goleti a ekonomsko staje seljaka ostaje nepromjenjeno. Vidio sam primjere, opet u tesličkom srežu, gdje jedna seoska porodica ima po 30—40 ha vlastite zemlje, oranice i kosanice, a ipak živi bijednije nego jedna hercegovačka seoska porodica sa 3—4 ha. U Hercegovini su »veleposjedi« sa 30—40 ha zemlje, a za bosanskog seljaka je to često puta minimum egzistencije. Razlozi su iz napred navedenog jasni. Prirodno je, da ovakvu djelatnost bosanskog seljaka treba spriječiti, pomoći mu, da podigne svoj prosvjetni nivo i da razvije veću radinost na svojoj zemlji. Inače on pili granu, na kojoj sjedi.

Dok kod mnogih bosanskih seljaka postoji neopravdana glad za zemljom, hercegovački seljak čežne stvarno za prostorom koji bi iskoristio na koji bilo način. Rezultati usurpacija hercegovačkog seljaka su antipodni onim usurpacijama bosanskog seljaka. Tamo se ruši, ovamo se podiže. Svoju zemlju, koju može obradivati, hercegovački seljak iskoristiće više nego stopostotno. Na to je prisiljen, jer sa sigurnošću mogu reći, da na hercegovačku seljačku porodicu može otpasti prosječno najviše 0.5—1.0 ha obradive površine. Malo ih je, koji imaju još nešto svoje kosanice ili šume, zapravo šikare. I prirodno je, da postoji potreba za zemljom, koju on pretvara u vinograde, duhaništa, voćnjake ili ograde, u kojima može usjeći lisnik za prehranu stoke. Hercegovački seljak u svojoj privredi ne poznaje apsolutno šumsko tlo. Ako je to tlo u blizini

njegovog posjeda i on se odluči na njegovu usurpaciju, on će ga razbiti i smekšati makar dinamitom. I duhan i loza zahtjevaju pješčanija tla; takva tla konveniraju njegovoj privredi. U koliko vrši usurpiranja radi šikare, onda je sasvim sigurno, da će na tom mjestu podići solidan suhozid, istrijebiti što pomnije tlo od kamenja i već nastaje ograda, u kojoj on barem djelomično može zadovoljiti svoje potrebe na sitnom tehničkom materijalu ili stočnoj zimskoj hrani. Rijetke su usurpacije visoke šume. Tu bi bio sličan bosanskom seljaku iako ga u tom slučaju sili na takav rad nedostatak ziratnog zemljista.

Tko je prolazio Hercegovinom, mogao je iz daljine opaziti usurpacije. U moru sterilnog ili polusterilnog krša zelene se ograđeni pojasevi sitne izdanačke šume u neposrednoj blizini naselja ili se pak vide tamomo rasijana zelena oka kao oaze u nepreglednom sivom kršu. Ne gledajući s formalnog stanovišta na pravnu definiciju usurpacije t. j. bezpravnog ulaženja u tudi — državni — posjed, mora se priznati, da je djelo hercegovačkog seljaka na kršu u 90% slučajeva pozitivno i za državnu i za narodnu privrodu. Gonjen životom nuždom, hercegovački seljak je uistinu na sve strane usurpirao sitne komadiće državnog zemljista. Danas nema skoro nijedne seoske porodice koja nema usurpaciju. Sigurno se može računati, da na području mostarskog sreza ima desetine hiljada slučajeva usurpacije i to najviše krša. Treba riješiti jedan ogroman ekonomski problem hercegovačkog seljaka, o kome ovisi njegov dalji rad i napredak. Donešena Uredba može obuhvatiti najviše 5% slučajeva usurpacija za podjelu u Hercegovini. Ostalo bi se u smislu § 2 tač. 5/1 imalo progoniti, jer se radi o apsolutnom šumskom tlu. Tu se je najočitije pokazalo, da Hercegovina prema Bosni ima svoje specifične probleme. Osjetila se je najhitnija potreba donošenja Uredbe o podjeli krša. Na ovom mjestu se vraćam ponovno ranijoj konstataciji, da je ovaj problem u uskoj vezi sa problemom izlučenja mere i baltalika. Najprije bi bilo potrebno znati, s kojim zemljistem se može raspolažati t. j. koje neće pridržati za sebe država i samoupravne jedinice, pa tek onda pristupiti rješavanju usurpacija, koje predstavljaju životno pitanje hercegovačkog seljaka. Inače će se desiti, da bude »filius ante patrem«, što bi moglo imati težih posljedica, kada se konačno pride pitanju izlučivanja mere i baltalika. Samo se i na ovom mjestu mora podvući, da je potrebna najveća hitnost kod rješavanja pitanja podjele krša u vezi sa ostalim pitanjima unutarnje kolonizacije.

VII. Problemu visokih pašnjaka (planinskih pašnjaka i suvata) počinju naši šumari tek u najnovije vrijeme posvećivati dužnu pažnju. To pitanje je povjerenovo šumarima kao najpozvanijima da unapređujući visoku pašnjačku privrednu najbudnije paze, kako bi se »sume koje postoje, i održale.« To je šumarski aksiom. S tog je gledišta to obrazloženo i jedino ispravno. Ali bi po svojoj suštini taj problem inače daleko prije pristupao poljoprivrednicima. Mij ne bježimo od toga problema. Šta više draga nam je, jer u sebi sadrži elemente, koji graniče sa narodnim blagostanjem, u koliko se bude svuda ispravno postavio i rješavao. Koliko je god problem visokih pašnjaka i njihove privrede u vezi sa šumarskom strukom, ipak je sam po sebi za šumare nešto posebno, sa dosta nepoznanica iz drugih struka, te smatram, da će se to važno državno i narodno pitanje riješiti ispravno tek onda, kada se među šumarima stvoriti posebni kadar specijalista za pitanja visokih pašnjaka. Šumarstvo je po-

stalo toliko enciklopedično, da praktični šumari mogu u radu postići dobre rezultate tek onda, ako se opredijele i izgrade u jednoj grani svoje struke. U tom bi smislu trebalo i vršiti raspored stručnjaka-šumara. Za visoke pašnjake, koji osim toga zahtijevaju još i naročitu spremu iz područja poljoprivrede, građevinstva i pravnih nauka, vrijedi to dvostruko. Još jedno. Šumarima, koji se posvete tom pitanju, treba dati punu garantiju, da će to pitanje ostati uvijek u domenu šumarske struke, jer je moje mišljenje, da se opredjeljenjem za tu tešku dužnost šumari svjesno udaljuju od svog pavog šumarskog poziva. Moraju proučavati potpuno nova pitanja iz tih struka, ako hoće da dobro rješavaju taj predmet. A kada je već tako, onda moraju biti sigurni, da neće jednom poslije dužeg rada na tom polju, donekle »odrodeni« svojoj struci, ostati »bez poziva«. Smatrao sam za potrebno da ovo iznesem, jer se i danas ponekad čuju glasovi, da bi pitanje planinskih pašnjaka imali jednom ipak preuzeti poljoprivrednici.

Unapređenje višokih pašnjaka pretstavlja zapravo rad, kojim je uvjetovano podizanje stočarske privrede hercegovačkog seljaka. A, jer hercegovački seljak direktno ili indirektno ovisi pretežno o stoci, taj rad znači zapravo rad na općem ekonomskom i kulturnom pridizanju našeg sela. Da bi se smisljeno prišlo unapređenju višokih pašnjaka, potrebno je u prvom redu urediti ih. Privredni planovi znače zapravo pregled nadenog stanja na pašnjacima, razmatranje o uzrocima tog stanja i mjeru, koje je potrebno preduzeti za njihovo eventualno unapređenje. Hercegovački su visoki pašnjaci u svom današnjem stanju prosječno vrlo slabi. To su krševite visoravni sa slabim prinosnim sposobnostima, slabim vrstama trava, koje su indikatori mršavog ispranog tla. Kršna podloga pretstavlja sama po sebi jedan minus, a kada se uzme u obzir, da je većina pašnjaka pretrpila sve moguće nedaće prekomjernog iskorišćavanja i nikakve njege, onda si je lako stvoriti tačnu sliku o njima. Na mnogim su mjestima tu danas već potpuno uništene pašnjačke površine sa tragovima denudacije tla. Sa takvim objektima u većini danas u Hercegovini šumar počinje svoj posao.

Rekli smo, da mora svakom drugom radu prethoditi uređenje njihovo. Za taj se posao traži od šumara naročito svestrano poznavanje osobina tla i kraja, dobro poznavanje trava, dobro poznavanje stočne ishrane, verziranost u pitanjima projektovanja i izgradnje hidrotehničkih objekata (naročito cisterni i lokava), dobro poznavanje prilika samih stočara, pravnih odnosa na pašnjacima i t. d. Svi se ti zahtjevi postavljaju na šumara, jer on danas sâm riješava sva ta pitanja.

Melioracije imaju da otklone nedostatke konstatovane privrednim planovima. Brojni su slučajevi koji dolaze u obzir pri unapređenju višokih pašnjaka. Najznačajnije je i svakako najteže pitanje nedostatka vode, koja je pojava skoro redovna na visokim hercegovačkim pašnjacima. Tu šumar ulazi u domen građevinske struke naročito, ako se radi o velikim objektima, kojima se ima osigurati voda za jedan cijeli pašnjak. Da uđovolji ovom svom zadatku, mora se spremati i to vrlo ozbiljno. Hercegovački su pašnjaci svi skoro bezvodni ili sa malo vode, pa se može sa izgradnjom cisterni ili lokava na svakom pošnjaku skoro unapred sa sigurnošću računati. To pitanje pretstavlja najveću poteškoću kod uređenja pašnjaka. Ti objekti iziskuju i velike investicije te nekome, ko misli, da šumarstvo daje i ništa ne treba sve to izgleda ne rentabilno. O tome će

još biti govora. Voda je osnov života svuda pa i na pašnjaku i bez nje na pašnjacima nema života. To je glavni razlog, da jedni pašnjaci sa dobrom ispašom ostaju neiskorišćeni, dok su drugi, gdje ima vode, radi pre-opterećenosti propali ili propadaju. Zato se taj nedostatak i mora najprije odstraniti. Mora se računati sa vodom za ljude i stoku. Naš je stočar u nestašici vode pretpostavlja potrebe stoke svojim ličnim potrebama. Njegovi su stočni proizvodi nečisti i primitivni, najčešće radi nestašice vode. A ako se radi na unapređenju stočarske privrede, onda se mora raditi temeljito i svestrano. Moraju se za to stvoriti uvjeti. Naš stočar nema danas na pašnjacima dovoljno vode ni za piće a kamo li za to, da uredi sebe, svoj stan i sude, koje mu je potrebno za mlijeko i mliječne proizvode. Naš seljak nema baš radi toga za sada ni dovoljno smisla za svoj napredak. Uzornim stanovima, modernim spravama za preradu mlijeka i ostalim treba razviti njegov smisao. Sva ta pitanja treba poduzeti jednovremeno. A svima je osnov voda. U tu su svrhu potrebne najveće investicije. Investirati je potrebno osim toga za puteve, prilaze i zgrade, jer su sve to komponente napretka stočarstva, za kojim se teži.

Postavlja se pitanje rentabiliteta. Barem sam čuo, da se tako postavlja to pitanje kod mnogih šumara. Taj se rentabilitet ocjenjuje s gledišta šumara, koji rukovodi jednim preduzećem drž. šuma. S takvog se gledišta ne može promatrati područje Hercegovine odnosno područje Direkcije šuma u Mostaru, koja je u svom bilancu — kao preduzeće — pasivna. Ako se dakle gleda sa stanovišta nazuže računice — koliko se na pašnjake izdaje a koliko prima — onda je to preduzeće nerentabilno, naročito za nekoliko prvih decenija. Jer, jedini su prihodi visokih pašnjaka, koji se direktno osjete u blagajni preduzeća, pašarinske takse. Radim već skoro dvije godine na pitanjima visokih pašnjaka i poznato mi je, da jedan visoki pašnjak može da stoji više, nego je uplaćena pašarinska taksa za jednu sezonu za čitavo područje Direkcije. Izdaci na visoke pašnjake najviše povećavaju pasivu u bilansu Direkcije šuma u Mostaru. Drugo je i važnije pitanje, da li treba s takvog gledišta gledati na problem unapređenja visokih pašnjaka Hercegovine i mogao bi reći skoro, na rentabilnost svih važnijih radova povjerenih Direkciji šuma u Mostaru, koja ima da radi na rješavanju šumarskih problema Hercegovine.

Za hercegovačkog je seljaka, pretežno stočara, izgon stoke na visoke pašnjake preko ljeta životno pitanje. U dugim hercegovačkim ljetnim sušama, koje sažegu sve travnike, stoka u humnini ne može da opstane. Ne može da opstane ni radi suše ni radi pretjerane vrućine, koja stoci redovno donosi bolesti. Dokazano je, da sama stoka instinkтивno teži, da ode na planinu, čim se približi vrijeme sezonskog izgona na pašnjake. Hercegovački seljak nema dovoljno kosanice ni ispasišta, po kome bi stoka stalno pasla, pa mora da štedi i da brani ono malo, što ima od stoke, da bi što više sijena sačuvalo za zimu. Odlaskom stoke na visoke pašnjake riješava on djelomično pitanje nedostatka vlastitog posjeda. Od visokih pašnjaka očekuje hercegovački seljak mnogostruko spasenje za sebe i svoju stoku, u kojoj vidi izvor svog opstanka. Nameće se pitanje, treba li tog seljaka pustiti na planine, koje danas pretstavljaju gole, bezvodne, kršne visoravni sa najtežim okolnostima za opstanak? Da li ga treba pustiti, da putuje po 4—5 dana, da stigne pod pašnjak bez puteva i prilaza i da mu stoka na pašnjaku više izgubi za vrijeme sezone ispaši nego je sobom donijela? Ili mu treba melioracijama omogućiti, da na

pašnjacima zbilja dobije ono za čim teži i što će poboljšati i učvrstiti njegovo ekonom. stanje. Mislim, da je odgovor lagan. Ono, što je investirano na unapređenje pašnjaka, vratiće hercegovački seljak u drugom obliku, ako ne odmah, a ono postepeno. Vratiće u obliku svojih proizvoda (duhana, stoke, stočnih proizvoda i t. d.) i pomoći će državnoj privredi, makar to i ne išlo direktno kroz blagajnu koga šumarskog nadleštva. I šumarstvo će kao preduzeće vremenom osjetiti taj boljitet, jer ako su danas pašarinske sezonske takse 0.25 Din po ovci, sutra će se moći ubrati 1 Din, i to hercegovačkom seljaku neće biti ni mnogo ni teško, kada osjeti napredak svoje stoke i svog ekonomskog stanja.

Što vrijedi danas za planinske pašnjake, to vrijedi u glavnom za sva ostala šumarska pitanja Hercegovine. Na gornjem sam pitanju htio da sa svog gledišta osvjetlim smjernice rada, koje se nameću Direkciji šuma u Mostaru i da ispitam osnovanost prigovora protiv njenog opstanka. Njoj su danas povjerena sva najživotnija pitanja Hercegovine odnosno hercegovačkog seljaka, počev od pošumljavanja, preko pitanja servituta i podjele krša sve do planinskih pašnjaka. Riješenje skoro svih tih pitanja zahtjeva investicije, bez direktnih prihoda od njih. A kada je već tako, onda se i ne može tražiti aktivan računski bilans tog preduzeća, čiji su zadaci posebne vrste; barem ne za dogledno vrijeme. Uspije li Direkcija, da svoju pasivu umanji, onda će to postići sigurno samo na pitanjima, koja nisu »šumarski problemi Hercegovine«. U koliko se njenja djelatnost bude razvila više u tom smislu, da umanji svoj pasivan bilans, u toliko će imati manje mogućnosti da riješi prave svoje zadatke. U njima i jest zapravo njen raison d'être.

Résumé. L'auteur traite la question du reboisement du Karst, le droits d'usage, les usurpations dans les forêts domaniales et l'aménagement des pâturages en montagne.

Ing. ILIJA POPOVIĆ (Travnik) :

PRIMENA ODREDABA IZ §§-a 34 I 35 UREDBE M. S. BROJ 472/36 KOD ŠUMSKIH UPRAVA NA TERITORIJI BIVŠE BOSNE I HERCEGOVINE

(L'APPLICATION EN BOSNIE ET HERZÉGOVINE, DES PRESCRIPTIONS DE L'ORDONNANCE NRO 472 DE L'ANNÉE 1936.)

Svrha je odredaba §§ 34 i 35 Uredbe MS. broj: 472/36, da se zaustavi svako daljnje samovoljno zauzimanje državnog šumskog zemljišta na teritoriji bivše Bosne i Hercegovine s tim, da se zadrže odnosi, koji postoje, do konačnog rešenja pitanja uzurpacija i dodele državnog šumskog zemljišta u smislu pomenute Uredbe i Pravilnika za njeno izvršenje M. Š. br. 27.527/36.

Namera izražena u ovim odredbama je potpuno opravdana i pravilna, no kako izgleda primena ovih odredaba u stvarnosti, kraj postojećih prilika, iznećemo odmah, što će nam pružiti jasnu sliku o realnim mogućnostima postignuća postavljenog cilja.

Radi lakše ilustracije ovoga pitanja, citiraćemo sledeće §§-e iz Uredbe M. S. br. 472/36.:

§ 32.

»Ko posle stupanja na snagu ove Uredbe zauzme deo drž. zemljišta bilo da ga iskrči, ogradi ili zauzeće pripremi podbeljivanjem, potpaljivanjem i svakim drugim oštećenjima dubećih stabala ili ko ne napusti ranije izvršeno zauzeće, koje mu po ovoj Uredbi ne bude dodeljeno, kazniće se prema ličnim prilikama počiniočeve porodice ili zadruge, novčanom kaznom od 100 do 4.000.— dinara ili zatvorom od 5 dana do 3 meseca.

Istom će se kaznom kazniti i starešina počiniočeve porodice ili zadruge, te svako, ko je sudelovao u krčenju, ogradijanju, podbeljivanju, potpaljivanju i svakim drugim oštećenjima stabala.

Lica pomenuta u 1 i 2 stavu ovog paragrafa platiće solidarno naknadu štete, koja se sastoji iz štete počinjene na šumi, troškova uklanjanja ograda, zgrada i nasada i troškova pošumljavanja.

§ 34.

Prijave se podnose šumarskim organima ili organima opšte uprave.

Ako se prijava podnese mesnom šumarskom organu, dužan je isti da odmah, ako je moguće u prisustvu dvojice stanovnika sela, provede izvide, ustanovi da li zauzeće postoji, da li zemljište, koje je zauzeto, ogradeno ili iskrčeno odnosno na kojem su podbeljena, potpaljena ili na drugi način oštećena stabla, nesumnjivo sačinjava deo državnog zemljišta označivši pri tome položaj najbližih medašnih belega i da ustanovi štetu na šumi.

Šumarski će organ po tome obavestiti nadležno Sresko nadleštvo, koje će žandarmerijskoj stanici izdati naredenje, da hitno zajedno sa šumarskim organom provede izvide i ustanovi lica, koja su zemljište zauzela, odnosno izvršila ogradijanje, krčenje i oštećenje stabala i da ispita učinitelja i starešinu njegove porodice.

Ako se prijava pred žandarmerijskoj stanici, ova će je odmah dostaviti Sreskom načelstvu ili ispostavi, da izda naredenje za daljnji potupak po prijavi. Prijave, podnese Sreskom načelstvu ili ispostavi, moraju se u roku od tri dana prijema dostaviti nadležnoj žandarmerijskoj stanici, koja će provesti izvide uz sudelovanje šumarskog organa.

Šumarski će organi po provodenju izvida iz prednjeg paragrafa dostaviti izveštaj Šumskoj upravi.

Šef šumske uprave izdaće nalog uzurpatoru i o tome izvestiti mesnog šumarskog organa, da se u roku od osam dana ukloni sa državnog zemljišta, ograde i zgrade na zauzetom zemljištu poruši i ukloni, nasade uništi i vaspostavi prvašnje stanje, te naknadji državi svu štetu. Ovako izdat nalog ima moć izvršnog rešenja.

Ako u ovom roku uzurpator ovaj nalog ne izvrši, šumarski organ zatražiće asistenciju žandarmerije od nadležnog Sreskog načelstva ili

Sreske ispostave. Svaku potrebu žandarmerijske asistencije zatražiće šumarski organ od Sreskog načelstva ili Sreske ispostave. Opravdanom traženju šumarskog organa za žandarmerijsku asistenciju mora Sresko načelstvo ili ispostava udovoljiti. Šumarski organ uzeće po slobodnoj pogodbi potrebnu radnu snagu za izvršenje naloga zajedno sa obračunom troškova za radnu snagu, izvestiće Šumsku upravu, koja će odrediti isplatu tih troškova na teret fonda iz § 41.

Šumarski će organ mesta, gde su izvedene ili pokušane usurpacije, stalno nadzirati.

Ako zauzimač ma na koji način ponovi zauzimanje, odstraniće ga šumarski organ bez postupka, koji je propisan u prethodnom paragrafu i u prvom i drugom stavu ovog paragrafa i o tome podneti izveštaj Šumskoj upravi sa obračunom troškova odstranjenja. Troškovi naknadnog odstranjenja spadaju u naknadu štete iz § 32.«

Kako smo u paragrafu 34 citirali dužan je čuvar šuma da spreči zauzimanje držav. šumskog zemljišta u svome rajonu time, što će svako izvršenje ili pokušaj konstatovati, povesti izvide sa žandarm. patrolom, sačiniti izvidni zapisnik i skicu zauzetog zemljišta i sve to sa prijavom dostaviti nadležnoj Šumskoj upravi radi dalnjeg postupka. Na prvi pogled ova je procedura vrlo jednostavna i lako izvediva. No ako se ima u vidu, da se usurpiranje drž. šum. zemljišta vrši poglavito na površini, koja se nalazi tako reći u sastavu privatnih imanja seljana; da je to drž. zemljište izgubilo fizionomiju pravog šumskog objekta, te se po svome izgledu uopšte ne razlikuje od privatnih šikara i pašnjaka ;da granični znaci drž. posjeda uopšte ne postoje izuzev u zonama sačuvanih visokih šuma; da su čuvarski rajoni površinski ogromni (iznose redovito na desetine hiljada hektara) i da se čuvarsko osoblje vrlo često menja, onda se lako dolazi do zaključka, da čuvar šuma nije u mogućnosti uočiti svako zauzeće, a još manje nedvojbeno ustanoviti, da je zauzeto zemljište zaista državno.

Praksa je pokazala, da je Sresko načelstvo po izvesnim prijavama donelo negativne presude, jer čuvar šuma nije mogao nedvojbeno dokazati, da je u pitanju drž. zemljište. Da bi se to konstatovalo, potrebno bi bilo vršiti uvidaj sa geodetskim instrumentom, kojega većina Uprava nema, niti ima dovoljno stručnog osoblja, koje bi u ovakovim slučajevima interveniralo. Ovome treba dodati, da je često puta nemoguće i sa geodetskim instrumentom odrediti tačnu granicu između državnog i privatnog poseda, što je vrlo dobro poznato gospodi, koja rade na premerbi usurpacija i reambulaciji granica iz razloga, što je izmera postojećeg katastra vrlo slaba.

Druga poteškoća dolazi otuda, što se napred navedeni paragrafi Uredbe imaju primeniti samo na nove usurpacije t. j. one, koje su izvršene posle stupanja na snagu Uredbe M. S. br. 472/36 od 16/VII 1939, odnosno posle 1 januara 1939 god. prema Uredbi MS. br. 559/38, kojom je izmenjena Uredba MS. br. 472/36. Dakle ovde je potrebno ustanoviti ne samo, da je usurpirano zemljište državno, već i to, kada je usurpirano a to je znatno otežano time, što usurpanti iz godine u godinu proširuju stare usurpacije. Jasno je na osnovi izloženog, da čuvar šuma nije u mogućnosti da konstatiše svako proširenje usurpacije. Sem toga radi slabe pismenosti u većini slučajeva čuvari šuma nisu u stanju da sačine pravilnu skicu zauzetog zemljišta, da bi poređenjem oblika i površine

uzurpacije pre i posle proširenja doneli pravilan zaključak o eventualnom proširenju usurpacije.

Iz ove činjenice proizlaze nove teškoće, koje su često posledica međusobnih trvjenja i inata seljaka. Tako se često dešava, da pojedini dostavljaju prijave čuvaru šuma o proširenju izvesne usurpacije, iako proširenje nije izvršeno sa namerom, da se usurpant ukloni sa stare usurpacije, koju nesmetano poseduje u duhu postojećih propisa. Kako ovakvi prijatelji nadu redovito i dovoljan broj svedoka, koji će potvrditi njihove navode, čuvar šuma traži žandarmerijsku patrolu, vrši izvide i podnosi prijavu na osnovu iskaza svedoka i uvidaja Šumske uprave. Šumska uprava obračunava troškove izvida i izdaje nalog za odstranjenje. Stranka biva pomoću žandarmerije i radnika odstranjena, a prijava se sa obračunom troškova dostavlja Sreskom načelstvu radi presude.

Na suđenju okrivljeni dovodi svoje svedoke te pobjija navode tužbe. Sresko načelstvo vraća prijavu Upravi s time, da se izvrše ponovni izvidi na terenu. I tako se prijava šteta, troši se državni novac i vreme a konačno se ustanovi, da je usurpacija stara te se prijava bacca u arhivu. To je u onim slučajevima, kada čuvar šuma ne ustanovi i nedvojbeno ne dokaze, da je izvršeno zauzeće državnog zemljišta.

Međutim, da vidimo kako izgleda, kada je čuvar šuma dokazao, da je stvarno izvršeno zauzeće drž. zemljišta, te je čitava procedura oko odstranjenja usurpanta i donošenja presude izvršena. Dakle, presuda o kazni i naknadi štete državi postala je izvršna. U ovakvim slučajevima usurpant se redovito vraća na usurpaciju, sa koje je bio odstranjen i ponovo ju koristi iako je presuden da plati državi naknadu štete i putnih troškova, koji se sastoje iz putnih računa žandarma za izvršene izvide i za pruženu asistenciju prilikom odstranjenja te dnevnicu radnika, koji su rušili ogradu i doveli zemljište u predašnje stanje, a povrh toga na kaznu za izvršeno djelo. Ova svota nije beznačajna, već je za siromašnog seljaka vrlo osetljiva, jer se kreće u visini od 200—500 dinara i više.

Pa i pored toga seljak se vraća na usurpaciju i ponavlja prekršaj. Nema sumnje, da postoje razlozi, radi kojih se on bez daljnjega izlaže progonu vlasti. Evo tih razloga:

1) Pre svega usurpant se ne plaši presude, jer se on ne će odazvati pozivu Šumske uprave, da plati državi presudenu sumu za naknadu počinjene štete i troškova, jer Šumska uprava nema mogućnosti da eksekutivnim putem naplati tu svotu — iako je paragrafom 40 Uredbe određeno, da Šum. uprava može naknadu štete ubirati prinudnim putem sa pravom primene propisa, koje ima Poreska vlast za prinudnu naplatu po Zakonu o neposrednim porezima — iz razloga, što nije propisan Pravilnik za predviđenu eksekutivnu naplatu.

2) Drugi je jači razlog, radi koga se usurpant vraća na usurpaciju, sa koje je po svim postojećim propisima udaljen taj, što bosanski seljak čvrsto veruje, da će nakon nekoliko pokušaja ostati u mirnom posedu usurpiranog zemljišta, šta više, da će biti zaštićen zakonskim propisima. Da je ovo njegovo rezonovanje ispravno, pokazalo je iskustvo, jer je u vremenu od 20 godina, odkako se pokušava rešiti pitanje usurpacija i dodele držav. šum. zemljišta na teritoriji bivše Bosne i Hercegovine, četiri puta pominjan rok, od koga se zauzeće drž. šum. zemljišta ima smatrati prekršajem, dok se usurpacije izvršene prije tih rokova imaju ostateći u mirnom posedu usurpanta do konačnog rešenja ovoga pitanja.

Najozbiljniji pokušaj za rešenje pitanja usurpacija i dodele drž. šum. zemljišta, izvršen do sada donošenjem Uredbe M. S. broj 472/36, koja u svom 32 §-u određuje, da se svako lice, koje posle 16/VII 1936 god. izvrši bespravno zauzeće drž. šum. zemljišta ima silom odstraniti, morao je brzo pretrpiti izmenu a time i neuspeh, jer je Uredbom M. S. br. 559/38 izmenjena Uredba M. S. br. 472/36 u toliko, što se odredbe §§-a 30, 32—36 imaju primeniti samo na ona zauzeća drž. zemljišta, koja su izvršena nakon 31/XII 1937 god., dok se usurpanti, koji su izvršili zauzeće do toga roka, a nisu definitivno uklonjeni sa usurpacije, ili su se po odstranjenju vratili do konca 1937 god. na usurpaciju, imaju i dalje ostaniti u mirnom posedu do konačnog rešenja pitanja dodele drž. zemljišta.

Ovo iskustvo koristili su ranije samo drskiji usurpanti, no sve daljnja tolerancija usurpacija i nerešavanje pitanja dodele zemljišta ponukalo je i one, koji su bili voljni da poštuju zakonske propise i da čekaju legalno rešenje dodele zemljišta, da sami pokušaju domaći se potrebnog zemljišta, jer je zapretila opasnost, da će oni smetnji prigrabiti sve pogodno zemljište. Ovo naročito zbog toga, jer do sada postignuti rezultati u konačnoj dodeli drž. šum. zemljišta putem Uredbe M. S. br. 472/36 govore, da će se još dugo čekati, dok se pitanje usurpacije i dodele drž. zemljišta definitivno reši na celom području bivše Bosne i Hercegovine. U tom budućem vremenskom periodu rešavanja ovog pitanja, koji se može označiti sa oko 20 godina, sticaj prilika izazvaće nove poteškoće i izmene u postojećim Uredbama tako, da je sada nemoguće sagledati svršetak ovog pitanja obzirom na postojeće okolnosti.

Na osnovu izloženog dolazi se lako do zaključka o sizifovom radu Šumskih uprava oko suzbijanja bespravnog zauzimanja državnog šumskog zemljišta. Ovo je važno istaći i iz razloga, što se radom na suzbijanju bespravnog zauzimanja drž. šum. zemljišta, koje u velikoj većini slučajeva nije više uopšte predmet šumskog gospodarenja, oduzima čuvarima šuma dragoceno vreme za čuvanje onih šumskih objekata, kojima treba posvetiti punu pažnju i spašavati, što se još spasiti može. Sem toga ovim radom, uz izložene prilike, opterećuje se već i onako konplikirana administracija kod Šumskih uprava na području bivše Bosne i Hercegovine; konačno država troši prilične sume novca na troškove oko izvida usurpacija i odstranjenja usurpanata bez mogućnosti, da joj taj novac bude naknadjen od usurpanata, kako to predviđa Uredba. Sve bi to još našlo opravdanja, kada bi se postigao postavljeni cilj napred citiranih odredaba Uredbe, t. j., da se zaustavi daljnje bespravno zauzimanje drž. šum. zemljišta. No naša je namera i bila ovim člankom pokazati, da se u praksi taj cilj ne postiže i da je kraj postojećih prilika manje više iluzorna primena navedenih mera, a prema tome da je jalov i rad Šumskih uprava u tome pravcu.

Ove činjenice govore, da se samo hitnim i odlučnim merama može postići cilj, koji se navedenim odredbama želi postići. Naše je mišljenje, da će se ovaj cilj postići tek onda, kada se povuče i na terenu obeleži jasna granica između državnog šumskog poseda, koji treba i dalje da ostane predmet šumskog gospodarstva i one površine drž. šumskog zemljišta, koja se bezuslovno mora podeliti agrarnim interesentima.

Iz ovoga proizlazi, da je rešenje čisto šumarskog pitanja, t. j. održanja šume i integriteta njene površine sa svima reperkusijama, koje to održanje ima na šumsko gospodarstvo, usko vezano sa socijalnim i agrarnim pitanjem bosanskog seljaka. Povezanost ovih triju pitanja došla je do izražaja i u Uredbi M. S. br. 472/36, koja predviđa zajedničko rešenje ovih pitanja. I baš zbog te činjenice ne može se pomišljati na uspešnu i efikasnu odbranu granica drž. šume od uzurpanata sve dotle, dok ne bude u celosti provedena Uredba M. S. br. 472/36, t. j. dok se definitivno ne izvrši podela raspoloživog drž. šumskog zemljišta agrarnim interesentima i dok se viđno ne obeleži granica preostalog državnog šumskog poseda. Kada stvari tako stoje, želeti je, da se svi poslovi oko sprovodenja Uredbe M. S. br. 472/36 u što kraćem vremenu provedu na čitavoj teritoriji, čime bi bila skinuta sa dnevnog reda tri krupna problema, od kojih nas šumare interesuje naročito onaj, koji se želi postići odredbama iz §§ 34 i 35 Uredbe, o kojima smo ovde raspravljali.

Do sada postignuti rezultati ne nagoveštavaju skoro rešenje ovih problema putem pomenute Uredbe, te se je bojati, da će vreme i dinamička snaga života preći preko ove Uredbe i njenih odredaba te da će se morati pribjeći novim putevima i načinima pri rešavanju ovih pitanja.

Ne upuštajući se u kritiku same Uredbe i celishodnosti njenih odredaba kao i čitave procedure rada čvrsto verujemo, da je provođenje Uredbe i uopšte tehničko rešenje ovih problema nemoguće sa osobljem i kreditima, sa kojima raspolažu odeljci za dodelu drž. šum. zemljišta pri Direkcijama šuma na teritoriji bivše Bosne i Hercegovine. Što se tiče same procedure rada oko provođenja Uredbe, trebalo bi je ispitati na osnovi do sada postignutih rezultata i kristiti stečena iskustva pa ju prema potrebi reformisati.

Ako se ne poradi na ubrzavanju rešenja ovih problema, postoji bojan — radi navedenih teškoća i okolnosti — da budu kompromitovani bez svoje krivice oni ljudi, koji su uložili i ulažu mnogo truda i dobre volje u ovaj rad a sa njima i svi šumari sa ove teritorije te da pored toga i dalje ostanu otvorena ova goruća pitanja.

Résumé. En traitant les usurpations dans les forêts domaniales de Bosnie et Herzégovine l'auteur est d'avis, que cette question ne pourra pas être résolue qu'après la délimitation entre le territoire forestier et ce à partager parmi les intéressés.

SAOPĆENJA

NAUČNO PUTOVANJE NAŠIH ŠUMARA PO NJEMAČKOJ.

Na poziv Uprave njemačkih šuma (Reichsforstamt) obrazovalo je Ministarstvo šuma i rudnika u proljeću 1939. god. naučnu ekskurziju, koja je imala zadatak, da u Njemačkoj posjeti najvažnije šumske objekte, te da se upozna s glavnim načelima znanstvenog i praktičnog rada u današnjem njemačkom šumarstvu. Putovanje je trajalo svega 20 dana (6.—24. jula 1939.). Vodstvo je ekskurzije preuzeo g. Dr. Žarko Miletić, pomoćnik Ministra šuma i rudnika, dok je tehničkim poslovima ekskurzije rukovodio g. ing. Boleslav Černagoj, viši savjetnik Ministarstva šuma i rudnika.

Učesnici šumarske naučne ekskurzije u Njemačku (srpanj 1939.) sačupljeni pred dvorcem Fridrika Velikog u Potsdamu.

Znanstvena je obrada ove ekskurzije povjerena g. Ing. Stjepanu Frančiskoviću,* tada višem pristavu Ministarstva šuma i rudnika, a sada Ravnateljstva banovinskih šuma u Zagrebu.

U ekskurziji su osim navedenih i potpisanoj uzela učešća slijedeća gospoda: Prof. Dr. Đoka Jovanović (Beograd), prof. Dr. Milan Marinović (Beograd), Ing. Mihovil Markić (Zagreb), Ing. Andre Perušić (Zagreb), Ing. Mihajlo Pećina (Zagreb), Ing. Milan Crnadak (Vinkovci), Ing. Aleksandar Bogićević (Beograd), Ing. Josip Fey (Zagreb), Ing. Petar Ostojić (Zagreb), Ing. Svetozar Jagrović (Zagreb), Ing. Bogoljub Miodragović (Beograd), Ing. Dr. Jovan

* U ovom broju (vidi str. 473) donašamo prvi članak o tom predmetu. Op. ur.

Zubović (Banjaluka), Ing. Franjo Ravnik (Sarajevo), Ing. Cvetko Božić (Ljubljana), Ing. Ivan Smilaj (Vinkovci) i Ing. Mihajlo Mujdrić (Majur).

Ekskurziju je stalno pratilo na čitavom putovanju u ime Uprave njemačkih šuma Ministerialdirigent g. Heinrich Eberts zajedno s osobljem svoga Odjeljenja (Dr. Querengässer, Decker i Türcke), te od strane njemačkog poslanstva u Beogradu g. Walter Funk, attaché za šumarstvo. Za vrijeme boravka u Njemačkoj naši su šumari bili gosti njemačke države.

Na svom su putu učesnici ekskurzije pregledali glavnije znamenitosti München, Berlina, Eberswalda, Weimara, Bamberga, Würzburga, Wiesbadena, Koblenza, Karlsruhe-a, Villingena, Freudenstadta, Konstanza, Oberammergau-a, Garmisch - Partenkirchena, Berchtesgadena i Salzburga. Delegacija je preglada glasovite šumske komplekse u Istočnoj Pruskoj (Finowtal, Grafenbrücker Mühle, Freienwalde i Chorin), u Thüringen (Lehesten), u sjevernoj Bavarskoj (Spessart), u području Rajne (Taunus, Hunsrück, Kappel te Durlach i Philippsburg u Badenu), u Schwarzwaldu (Pfalzgrafenweiler i prebor u Freudenstadt), i napokon alpske smrekove šume u okolini Oberammergau-a, Garmisch-Partenkirchena i Salzburga (Ettal, Hintersee).

Delegacija se je poklonila grobu Friedricha Velikog u Potsdamu kraj Berlina. Naša slika prikazuje učesnike ekskurzije pred carskim dvorcem Sans-souci.

U toku ekskurzije održali su najodličniji predstavnici njemačke nauke i prakse informativna i vrlo instruktivna predavanja. Od najodličnijih predavača spominjemo profesore Hilfa, Hesmera, Loycka-a, Liese-a, Denglera, Lemmela, Stenzela, Witticha i Kolmanna (Eberswalde), zatim prof. Röhrla, Heske-a i Bujakowskoga (Tharandt), Oelkersa i Deinesa (Han., Münden), Abetza i Zentgraфа (Freiburg), Dietericha (München) i Aichingera (Beč).

Kolikogod je ova ekskurzija sa svojim brojnim predavanjima učenjaka i praktičara ostavila na učesnike neizbrisive utiske, uredništvo »Šumarskog Lista« radi steđnutog prostora nije u stanju, da čitav tečaj ovog putovanja doneše u jednom opširnom prikazu. Da bi naša stručna javnost bila upoznata s najnovijim tečevinama njemačkog šumarstva, to će prema sporazumu s uredništvom »Šumarski List« donositi radove g. Ing. Stjepana Franciškovića iz oblasti pojedinih šumarskih disciplina, a na temelju dobivenih impresija i prikupljene grade. Na ovaj će način rezultati ovog važnog naučnog puta postati svojinom čiteve naše struke, a ujedno ćemo se tako barem donekle odužiti zaslужnim predstavnicima njemačkog šumarstva za iskazane usluge.

Ing. Ante Premužić

IZ DRUŠTVA

Z A P I S N I K

**63. (I.) redovite godišnje skupštine Hrvatskog šumarskog društva, održane dne
15. kolovoza 1940. godine u prostorijama Šumarskog doma u Zagrebu.**

Objavljeni je dnevni red skupštine slijedeći:

1. Otvorenje i pozdrav predsjednika.
2. Izvještaj upravnog odbora.
3. Izvještaj nadzornog odbora.
4. Podjeljenje razrješnice upravnom i nadzornom odboru.
5. Izbor upravnog i nadzornog odbora.
6. Donošenje proračuna za 1940. i 1941. godinu.

7. Odluka o stupanju u Savez šumarskih društava Kraljevine Jugoslavije i izbor delegata za taj savez.

8. Eventualija.

U zakazano vrijeme sakupilo se je oko 150 redovitih članova društva, predstavnici vlasti i štampe, te se je moglo odmah otpočeti redovitim radom skupštine.

I. OTVORENJE I POZDRAV PREDSJEDNIKA.

Predsjednik Ing. Ante Abramović otvara 63. glavnu godišnju skupštinu Hrvatskog šumarskog društva, koja je ujedno prva redovita skupština nakon ponovnog osnutka društva.

U prvom redu upućuje pozdrave vodi hrvatskog naroda Dr. Vlatku Mačeku, banu banovine Hrvatske Dr. Šubašiću i pretstojniku šumarskog odjela banske Vlasti Ing. Ivici Frkoviću. Tom prilikom ističe, kako je imao prilike svima njima referirati o prilikama u našem šumarstvu, jer je posebno izaslanstvo Hrvatskog šumarskog društva pošlo, da ih u ime Hrvatskog šumarskog društva pozdravi i da pred njih iznese potrebe šumarstva u banovini Hrvatskoj. Svi su oni pokazali neobičan interes i razumijevanje za potrebe našega šumarstva, pa je Dr. Maček izdao i poseban proglašenje na narod pod naslovom »Čuvajmo naše šume«.

Pozdravlja zatim sve prisutne, koji su došli na današnju skupštinu ne žaleći truda niti troška i pokazajući time, da im leži na srcu briga za rad i uspjeh društva.

Predsjednik zatim ukratko iznosi prilike u dosadanju Jugoslavenskom šum. udruženju i stanje nakon formiranja posebnih šumarskih društava. Imovina, koja je bila znatna, razdijeljena je sporazumno pa ono, što sada imamo, predstavlja naše puno vlasništvo. Stanje imovine i gotovine vidjeti će se iz kasnijih izvještaja, koji će biti podneseni na skupštini, pa će skupština imati da doneće odluku o dispoziciji sa društvenom gotovinom.

Šume su važan faktor narodnog gospodarstva. Dužnost je svakog šumara da čuva drvnu zalihu, a gdje takove nema da je uspostavi. Za par dana navršit će se godišnjica osnutka banovine Hrvatske, pa treba pogledati da li je dosadašnji jednogodišnji rad nas šumara bio plodan. Naslijedili smo teško breme prošlosti: haračenje i nemilosrdno uništavanje šuma. Tome smo teško stajali na put, pa su vlasti nalazile u šumarima glavnog i gotovo jedinog suradnika. Haračenje šuma ponovno uzima maha i to baš onđe, gdje bi se morallo najviše čuvati i štediti — na kršu. Danas šume sve više prelaze u seljačke ruke, pa je oko 1,013.000 ha. do danas već u seljačkim rukama. Zato treba kod seljaka podići svijest, da se šume moraju čuvati i da se ne smiju uništavati.

U banovinskim šumama vidimo prelaz na sve intenzivnije gospodarenje, jer se sve više radi u vlastitoj režiji. U banovini su pomalo likvidirani stari dugoročni ugovori, pa takovih imamo danas još svega 4, a i te smo naslijedili. Ti ugovori ističu 1942. god., samo sa firmom Ugar d. d. ističe ugovor 1952. godine. Nastoji se ove dugoročne ugovore što prije likvidirati, a onda će se moći u cijelosti provesti jedinstveni sistem gospodarenja i organizirati dobava i potrošnja drveta i drvnih proizvoda tako, da budu narodne potrebe u cijelosti zadovoljene, i da se istovremeno zaštiti šumarstvo do maksimalne mogućnosti. Sada više neće moći biti govora o tome, da je netko drugi kriv za štete i nazadak šumarstva u Hrvatskoj, jer smo mi danas u šumarskoj struci posve samostalni, pa ćemo i sami biti krivi za sve eventualne neuspjehе.

Govoreći o važnosti šume predsjednik naročito ističe zemljopisnu strukturu banovine Hrvatske, gdje imamo 36% površine pod šumom, a 56% su poljoprivredna zemljišta. Skoro polovina banovine je kraško područje, a od toga je 75% apsolutno šumsko tlo. Šumarsko društvo daje inicijativu i pomaže svaku akciju da se pošumljuje krš i goleti, pa će u svome glasilu kao i dosada donositi članke i rasprave o tome pitanju.

Težak problem, koji je naslijedjen od prijašnjih dana, jesu imovne općine. One imaju danas 626.000 ha posjeda, a došle su u takav položaj, da se danas nalaze na rubu propasti. Potrebno je imovne općine sanirati, pa su održane brojne konferencije, a i Hrvatsko šumarsko društvo poticalo je nekoliko puta i sa svoje strane to bolno pitanje.

Imovne općine mogле bi se sanirati na taj način:

1. da se finansijskim zakonom otpiše dugovanje na osnovnom dopunskom porezu i na banovinskom prirezu do kraja 1940. godine, i to slijedećim imovnim općinama: Otočkoj, Ogulinskoj, I. Banskoj, II. Banskoj, Slunjskoj i Đurđevačkoj, kao i svim ostalima, koje po tome naslovu imaju dugovanja.
2. da se u tekućem razrezu oporezivanja sasvim ukine dopunski porez za sve imovne općine kao nezakonit i nepravedan.
3. da se od plaćanja zemljarine oproste barem kroz 10 godina sve imovne općine izrijekom navedene u tački 1., a ostalima da se snizi zemljarina barem na 50% od sadanjeg propisa, jer je dokazano, da mnoge oranice plaćaju manje zemljarine od susjednih šuma.
4. da se ukine dosadanji način propisivanja općinskog nameta na bazi zemljarine i da se uvede novi način propisivanja u stanovitom postotku utrška postignutog za prodano drvo.

Postotak koji otpada na upravne općine ima se podijeliti razmjerno prema površini šume i šumskog zemljišta svake pojedine upravne općine. Visinu postotka ustanavljuje sporazumno imovna općina sa svim upravnim općinama svoga područja, (kao što je to već provedeno kod Slunjske i Đurđevačke imovne općine).

5. da se ukine naredba Ministarstva šuma i rudnika od 4. maja 1922. broj 13.054, i da se sve šumarsko i lugarsko aktivno osoblje prevede na banovinski budžet, a imovne općine u ime pokrića upravnih troškova za ovo osoblje da doprimesu godišnji doprinos prema svojoj finansijskoj i ekonomskoj snazi. Visinu doprinosu određuje Ban.

6. da se isplate tekućih penzija šumarskog i lugarskog osoblja prevedu isto tako na banovinski budžet.
7. da se za dugove na plaćama aktivnom i penzioniranom osoblju dade primjereni pripomoći iz banovinske blagajne. Raspodjelu pripomoći vrši Ban.

Provjeda spomenutih mjera za sanaciju imovnih općina imala bi se provesti putem Uredbe sa zakonskom snagom.

Slične probleme imadu i zemljšne zajednice, koje posjeduju 297.000 ha šume i 200.000 ha pašnjaka, pa u pogledu poreza vrijedi i za njih isto što i za imovne općine. Istočno važnost zemljšnih zajednica, koje u svojim Šumama imadu rezervni kapital, koji često znači spas u najvećoj nevolji. Tako su na pr. z. z. Velika Gorica i Sisak prodali u ovoj godini svoje šume za 11.000.000 dinara i to u vrijeme katastrofalnih poplava. Pa kada se narodu ni odkuda nije moglo pomoći, dale su tu pomoći šume.

Porezi su na šume takodje jedan od problema, koji čeka na svoje riješenje, pa će se to pitanje morati napose razraditi.

Mi svi treba da radimo na podizanju produkcije naših šuma. Dok mi stvaramo nove sastojine i čuvamo drvenu glavnici, javljaju se neki ljudi i neke ustanove, koji ruše naše djelo, zato moramo podvostručiti naše napore, da obranimo naše šume. Dogadja se na žalost da i neki narodni zastupnici misle, da mogu sa šumom po volji raspolagati, te spominje primjere raznih neumjesnih intervencija. Demagogija je i do sada upropasčivala naše šume, jer su raniji režimi bez ikakovih obzira na prave narodne interese iz stranačkih razloga otvarali branjevine, dozvoljavali prekomjerne sječe, pašu i t. d. Najenergičnije dižemo svoj glas proti tomu, da se ovo zlo ne bi i kod nas sada udomilo. Naš narod još nije svijestan, kolike mu koristi donosi šuma, i da šume uslijed velikih šteta propadaju. Trgovci su najveći podstrekari šumskih šteta, pa će sve vlasti morati posvetiti najveću pažnju šumskim štetama. Treba potpuno odjeliti politiku od gospodarstva.

Poziva se na riječi proglaša vodje hrvatskog naroda dra Mačeka »Čuvajmo naše šume« i naglašava spremnost svih šumara cijele banovine, da ustanu proti štetnom miješanju nepozvanih u naše šumarske poslove, jer će poslije sam narod najteže osjetiti, da je šuma upropasčena.

Pri koncu svoga govora sjeća se predsjednik pokojnih drugova Ljudevita Brosga i Dragutina Trötzera, kojima svi prisutni kliču »Slava«.

Prije prelaza na slijedeću tačku dnevnog reda predsjednik predlaže da se izaberu dvojica skupštinskih zapisničara, te predlaže gg. Ing. Ivana Lakića i Ing. Ivana Sertića. (Prima se.).

II. IZVJEŠTAJ UPRAVNOG ODBORA

Predsjednik daje riječ tajniku Ing. Vladimиру Bosiljeviću, koji podnosi skupštini slijedeći:

Izvještaj tajnika:

o radu upravnog odbora Hrvatskog šumarskog društva od osnutka do 14. VIII. 1940. za 63 glavnu godišnju skupštinu održanu dne 15. kolovoza 1940. god.

Ovaj izvještaj obuhvata rad upravnog odbora Hrv. šum. društva u vremenskom razdoblju od konstituirajuće skupštine H. Š. D., održane dne 17. ožujka 1940. do dana redovite glavne skupštine dne 15. kolovoza 1940., dakle za period od 5 mjeseci.

Čim su se u zemlji promijenile političke prilike, pokrenuta je među šumarima banovine Hrvatske živa akcija, da se ponovo uskrsi Hrvatsko šumarsko društvo, koje je do svršetka svjetskog rata postojalo i ranije već djelovalo u Hrvatskoj kroz 40 godina. Akcioni odbor za osnivanje Hrv. šum. društva izvršio je sve potrebne predrađnje i sazvao konstituirajuću skupštinu H. Š. D. u Zagrebu za dan 17. ožujka 1940. godine.

Na konstituirajućoj skupštini Hrv. šum. društva jednoglasno su donesena društvena pravila i izabran upravni odbor društva. Skupština je donijela i nekoliko važnih zaključaka u vezi sa dalnjim radom društva i izabranog odbora. Uprava je imala izvršiti određeni zadatok i odmah sazvati redovitu skupštinu. Napose su na skupštini doneseni slijedeći zaključci:

1.) Stavlja se u dužnost upravnom odboru, da odmah pošalje nadležnoj vlasti na odobrenje nova pravila društva. Čim pravila Hrv. šum. društva budu odobrena, ima se u smislu čl. 16 i 17 društvenih pravila sazvati redovita glavna godišnja skupština H. Š. D., koja će se održati u Zagrebu.

2.) Društveno glasilo jest Šumarski list, koji će kao stručni i staleški organ šumara banovine Hrvatske izlaziti u Zagrebu, te će tokom 1940. god. zadržati dosadanje ime i isti vanjski oblik. Upravni odbor je dužan brinuti se, da list donosi što više članaka iz dnevne šumarske prakse i da List što više približi stvarnim potrebama šumara i šumarske službe na terenu.

3.) Da se Hrvatskom šumarskom društvu omogući rad i daljnje izlaženje Šumarskog lista, odobrava se upravnom odboru do dana redovite glavne godišnje skupštine potreban kredit za rad time, da utrošena svota ne može prekoračiti prošlogodišnji proračun Jugoslavenskog Šumarskog udruženja u istom vremenskom razdoblju.

Ad 1.) Nova društvena pravila odmah su odašlana u smislu zakona o udruženjima na odobrenje nadležnoj vlasti. Upravni odbor radio je intenzivno na tome, da se pravila odobre, pa su stoga nova pravila odobrena po banskoj vlasti u zaista kratkom roku od svega desetak dana.

Redovita glavna godišnja skupština nije odmah sazvana iz ovih razloga:

a) uslijed teških općih prilika bilo je održavanje sviju skupština uopće zabranjeno.

Ova je zabrana i danas snazi, ali se društvo posebnom molbom obratilo na bansku Vlast, da bi se odobrilo održavanje glavne skupštine. To je odobrenje stiglo dne 23. srpnja o. g., pa je skupština tada u najkraćem mogućem roku sazvana za dan 15. kolovoza o. g.

b) jedan od glavnih zadataka ove redovite skupštine je donošenje proračuna, radi toga te se je moralno čekati na odluke Odbora za podjelu imovine Jugoslavenskog Šumarskog udruženja da se znade, čim se može raspolagati. Ovaj odbor završio je radom u mjesecu srpnju, kada su predate Hrv. šum. društvu njegove nekretnine, a u isto vrijeme donesena je odluka o gotovini, koja se ima predati Hrv. šum. društvu. Na osnovu redovitih prihoda društva i prihoda imovine H. Š. D., izradio je upravni odbor proračun za 1940. i 1941. godinu, koji se predlaže ovoj skupštini.

Ad. 2.) Uredjivanje »Šumarskog Lista« preuzeo je društveni potpredsjednik g. Ing. Petar Prpić u najtežim prilikama početkom svibnja, a da nije imao pri ruci nijednoga članka.

Konačno je u najkritičnije vrijeme teško obolila društvena namještenica, koja se brine za expediciju lista (adresar, prepisi dopisa i t. d.).

Dosadanji urednik lista g. prof. dr. Levaković — koji je bio prema sadanjem uredniku vrlo susretljiv i dao mu dragocjene upute za budući rad, na čemu mu se Upravni odbor i ovim putem zahvaljuje, kao i g. prof. dr. Ugrenović-u, koji takodjer našem uredniku najpripravnije izlazi u susret — nije mogao iz dotadanje zalihe članaka ništa odstupiti bez privole pisaca tih članaka. Zato je bilo potrebno od svih pisaca zatražiti prethodnu privolu, da se članci mogu preuzeti i u Šumarskom listu stampati. Do sada su sve zatražene privole stigle i članci se postepeno štampanju, a stiglo je međutim i novih članaka. Radi toga je morao za mjesec travanj i svibanj izaći dvobroj, za mjesec lipanj izašao je list početkom srpnja, za mjesec srpanj izašao je list 13. srpnja, pa je istom u kolovozu izašao list redovito.

Jedva se je sa uredjivanjem lista stupilo u normalnu kolotečinu, prijeti opstanku lista nova nevolja. Badava se je uredništvo lista u svojoj »Poruci« (Šum. list br. 4—5, str. 203) obratilo na dosadanje saradnike, kao i na mладje članove društva. Dosadanji se suradnici ispričavaju, da su oviše zaposleni, a od mlađih su samo nekolicina poslali svoje malo prenapravljene ispitne radnje, a onda su zašutili, osim

nekoliko časnih iznimaka. Mnogima smetaju i ratne prilike i ako mi hvala Bogu ne ratujemo. Do sada je izašlo 9 glavnih članaka, 2 su u tisku (za kolovoz), a uredništvo je za to vrijeme dobilo 6 članaka. Ako bi ovako i dalje potrajalo jasno je, da bi List morao prestati izlaziti.

Kako je sa člancima, tako je i sa oglasima. Osim ravnateljstva banovinskih šuma u Sušaku ni jedna šumska ustanova nije poslala ni jednog oglasa, niti je koji član prikupio oglase od raznih ureda, šumoposjednika, industrijalaca, trgovaca drvom ili oružjem i t. d. (Vidi Šum. list br. 4—5, strana 204.).

U do sada izašlim brojevima »Šumarskog lista« (br. 4—7) suradjivalo je 19 autora sa 9 članaka, 2 saopćenja, 2 članka za propagandu šumarstva, 6 prikaza domaće i strane literature i 1 nekrologom. Ovi su članci zauzeli 128 stranica, osim toga su zauzela 24 stranice posebno otisnuta normativna rješenja, dok su društvene vijesti i promjene u službi zauzele 42 stranice. List izlazi za sada u 1200 primjeraka.

Ad 3.) Iz blagajničkog izvještaja razabire se kolike su svote uniše u blagajnu i koliko je u ovom vremenskom razdoblju isplaćeno iz blagajne Hrv. šum. društva.

Pošto je vraćanje i preuzimanje imovine Hrv. šum. društva bilo u međuvremenu od konstituirajuće do glavne skupštine jedno od najvažnijih, a i najdulje se rješavalo, iznosi se ovdje ukratko rezultat uredjenja imovinskih prilika.

Prema zaključku izvanredne skupštine Jugoslavenskog šumarskog udruženja održane u Zagrebu dne 18. ožujka 1940., koja je zaključila osnutak »Saveza šum. društava« imala se je sva tadanja imovina Udruženja razdijeliti tako, da se svakom društvu preda imovina, koju je prigodom osnutka J. Š. U. pojedino društvo unijelo u Udruženje. Sva ostala imovina, koja se je nalazila u posjedu J. Š. U. na dan 18. III. o. g., a stečena zajedničkim radom, imala se je podijeliti proporcionalno prema broju članova na dan 18. III. o. g. Svako novo osnovano društvo — a gdje takovo još ne postoji, dosadanja podružnica J. Š. U. — imalo je imenovati po jednoga delegata u taj odbor za podjelu imovine.

Nakon što su sve formalnosti oko saziva i konstituiranja toga odbora izvršene, sastao se odbor za podjelu imovine dne 28. lipnja o. g., pa je istoga dana Hrvatsko šumarsko društvo preuzele u svoje vlasništvo i posjed:

1.) Zgradu Šumarski dom, koja se nalazi sa glavnim pročeljem u Vukotinovićevoj ul. br. 2.

U gruntovnici je Dom prenesen na Hrvatsko šumarsko društvo još u mjesecu travnju o. g. Po zaključku Odbora za podjelu imovine J. Š. U. raspolagati će Hrv. šum. društvo sa prihodima toga Doma od 1. lipnja o. g., t. j. od dana, kada su pravila »Saveza šumarskih društava« stupila na snagu, a Dom je predan u isključivo vlasništvo i posjed Hrv. šum. društva dne 28. lipnja o. g.

2.) Namještaj Šumarskog Doma i to inventarske predmete dosadanjeg J. Š. U. od stavke 1—70. koje je H. Š. D. unijelo u J. Š. U. Ujedno se Hrvatskom šum. društvu predavaju u vlasništvo i svi ostali inventarski predmeti inventara dosadanjeg J. Š. U. od br. 71—89, koji su procijenjeni po blagajniku J. Š. U. na iznos od 8.500.— dinara. Vrijednost od 8.500.— dinara dijeli se po ključu, a protuvrijednost za ostala društva odbija se od gotovine, koja će se predati H. Š. D.

3.) Knjižnicu J. Š. U. od stavke 1—1073. koje je H. Š. D. unijelo u J. Š. U. kao i sve ostale knjige po inventaru J. Š. U. od br. 1074—1697 predati će se Hrvatskom šumarskom društву. Vrijednost potonjih knjiga iznosi prema procjeni tajništva J. Š. U. 18.000.— dinara i ta vrijednost ulazi u podjelu, te se vrijednost, koja bi po ključu za podjelu pripala ostalim društvima odbija od gotovine, koja će se predati Hrv. šum. društву.

4.) Šumarski muzej predan je kompletan Hrv. šum. društvu. Svi su inventarni predmeti Šumarskog muzeja, nabavljeni poslije 1922. godine, vlasništvo Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Zagrebu, pošto ih je isti nabavio.

5.) Hrv. šum. društvo preuzeo je pravo izdavanja Šumarskog Lista počevši sa br. 4.—1940. g. U vezi sa time predane su i zalihe nepotrošenog pisaćeg materijala, kćiji se nalazio kod urednika Šumarskog lista. Isto tako, predaju se Hrv. šum. društvu i neotstampani članci za Šumarski list, koji su se nalazili kod urednika.

6.) Hrvatskom šumarskom društvu vraća se sva arhiva Hrv. šum. društva, koja se odnosi na rad društva od osnutka društva do osnutka Jugoslavenskog Šum. Udrženja. Hrvatsko šumarsko društvo nije preuzealo arhiv Jug. Šum. Udrženja, koji ostaje svojinom Saveza šumarskih društava Kr. Jugoslavije, ali Hrv. šum. društvo ima trajno pravo uvida i korišćenja tom arhivom, u koliko mu to ustreba

Sva spomenuta imovina pod 1—6 preuzeta je zapisnički dne 28. lipnja o. g. po pretstavnicima Hrv. Šum. Društva.

Radi podjele gotovine bivšeg Jugosl. Šum. udruženja konstatovao je Odbor za podjelu imovine brojno stanje članova Jugosl. Šum. udruženja na dan 18. ožujka 1940. god. po banovinama. Redovitih članova i utemeljača J. Š. U. bilo je u banovini Hrvatskoj 408., u banovini Dravskoj 80., u banovini Drinskoj 148., na području grada Beograda 69., u banovini Dunavskoj 45., u banovini Vrbaskoj 90., u banovini Vardarskoj 57., u banovini Moravskoj 24. i u banovini Zetskoj 20 članova. Svega dakle 941 član.

Prema tome od imovine, koja dolazi u obzir za podjelu, otpada na banovinu Hrvatsku 434 pro mile, a na sve ostale 566 pro mile.

Posljednja sjednica odbora za podjelu imovine održana je dne 6. srpnja, kada je dijeljena gotovina. Aktiva Jug. Šum. Udrženja na dan 30. lipnja iznosila je u gotovom 865.686.08 dinara, a pasiva 309.722.50 dinara. Prema tome je došlo u obzir za podjelu 555.963.57 dinara. Od te imovine bilo je zaledjeno u Prvoj Hrvatskoj študio-nici 268.339.90 dinara, a likvidno, u glavnom uloženo u Državnoj Hipotekarnoj banci, bilo je 287.623.67 dinara.

Prema gore navedenom ključu otpalo je na banovinu Hrvatsku t. j. na Hrvatsko šumarsko društvo od zaledjene imovine 116.459.52 dinara, a od likvidne 124.828.67 dinara, t. j. svega 241.288.19 dinara.

U pogledu ostale imovine Odbor za podjelu imovine J. Š. U. donio je slijedeće odluke:

a.) Gledе dugovine na članarini za J. Š. U.: da se neće ta dugovina dijeliti po ključu, nego će se svakom društву dostaviti iskaz članova dužnika sa njihovom dugovinom na znanje i eventualni postupak. Prema tome su svi dužnici iz ranijih godina za članarinu i pretplatu sa područja banovine Hrvatske, postali dužnici Hrvatskog šumarskog društva.

b.) Članarine uplaćene za J. Š. U. za 1940. godinu vratiti će se uplatiocima.

c.) dugovina na pretplati za Šumarski list za 1940. godinu unilazi sa $\frac{1}{4}$ svoga iznosa kao aktiva J. Š. U., koje je izdalo 3 broja Šumarskog lista u 1940. god., a $\frac{3}{4}$ će se ustupiti Hrv. šum. društву, koje je sa br. 4 preuzeo Šumarski list.

d.) zalihe starih brojeva i godišta Šumarskog lista od 1922. do ukli. br. 3 od 1940. god. u cijelosti se ustupaju »Savezu šumarskih društava«.

e.) knjige, koje je Udruženje prodavalо, razdijelit će se po ključu na sva društva. Knjige: Levaković »Dendrometrija« i Nenadić »Računanje vrijednosti šuma« predaju se Hrv. šum. društву u čitavoj zalihi, jer ih je Hrv. šum. društvo izdalo.

f.) Gledе Kōreškenijeve zaklade i fonda posmrtnе pomoći prepушtena je odluka narednoj skupštini Saveza, pošto te zaklade imadu svoje posebno članstvo.

Koreškenijeva zaklada na dan 31. XII. 1939. god. imala je gotovinu od 54.614,92 dinara, a Posmrtna pomoć 1.435.— dinara.

g.) Literarna Borošćeva zaklada je podijeljena, te je Hrv. šum. društvo primilo 2.288.— dinara kao glavnici, koju je ta zaklada u J. Š. U. unijela, a ostatak od 17.398.— dinara podijeljen je po ključu.

h.) Klišiji, fotografске ploče i fotografije J. Š. U. sastavni su dio arhiva J. Š. U., te se predavaju Savezu.

i.) Depozit za popravak Šumarskog doma uložen je u Drž. Hipotekarnoj banci već od dana osnutka toga depozita na posebnu uložnu knjižicu, te iznosi 191.236.— dinara, pa je čitavi taj iznos predan Hrvatskom šumarskom društvu.

Time je napokon definitivno riješeno pitanje povratka imovine Hrv. šum. društvu, koje je od zajedničke imovine J. Š. U. dobilo ukupnu svotu od 432.524,19 dinara.

U međuvremenu od konstituirajuće do glavne skupštine upravnog je odbor održao 2 redovite odborske sjednice. Na sjednicama se raspravljalo o svima pitanjima društvenog rada, a pošto se zapisnici sjednica štampaju u Šumarskom listu, to se rad uprave ovdje neće napose iznositi.

Uprava je posvetila mnogo brige okupljanju redovitih članova, a napose pak utemeljitelja i dobrotvora, pa je u tome radu imala i vidnog uspjeha. Na dan skupštine broji Hrvatsko šumarsko društvo 375 redovitih članova, 9 izvanrednih članova, 20 članova pomlatka, 7 utemeljitelja i 4 dobrotvora. Utetmeljitelji i dobrotvori uplatili su svoj doprinos u gotovom u blagajnu, pa se i time sabrala lijepa svota.

Napose moramo naglasiti, da je društvo kod vlasti nailazilo na susretljivost, a osobito je iskazivao pažnju društvu Šumarski odjel Banske vlasti. Od strane Šumarskog odjela uvažene su sve molbe, a napose je dobivena novčana pripomoć u iznosu od 10.000.— dinara, te se i ovim putem izriče zahvalnost.

Kod formiranja svakog društva pojavljuje se uvijek veći administrativni posao, jer treba provesti svu organizaciju društva i voditi opsežnu administraciju. Naše društvo imalo je i u tome pogledu obaviti veliki posao, jer je uslijed teških općih prilika rad sviju društava, pa i našeg, prilično skučen.

Društvo je sve do mjeseca srpnja bilo bez vlastitih društvenih prostorija, jer je J. Š. U. bilo još u posjedu Šumarskog doma, a Hrv. šum. društvo imalo je odborenje za rad u prostorijama J. Š. U. U isto vrijeme društvo je bilo i bez svoga kancelarijskog osoblja, jer se moralo čekati na odluku odbora za podjelu imovine, te prestanak djelovanja J. Š. U., jer je Hrv. šum. društvo imalo preuzeti i dugogodišnje osoblje Šumarskog doma i kancelarije od J. Š. U. Uza sve te poteškoće, a uz pomoć čitavoga odbora uspjelo je sav posao na vrijeme i sa uspjehom svršiti.

Treba napose napomenuti, da se često pokazala potreba, da se više članova uprave sastane radi dogovora i rasprave tekućih pitanja u društvu. Takovi sastanci sviju odbornika koji se nalaze u Zagrebu, održani su, kad god je u društvenom radu trebalo donijeti hitna i važna rješenja.

Upravni odbor izvršio je sve pripreme za redovitu godišnju skupštinu i pripravio teren za daljnji nesmetani i pravilni rad u društvu. U tu svrhu raspravio je i pitanje pravilnika za rad Klubova, pravilnika za uređivanje Šumarskog Lista, osnivanje radnih odsjeka itd.

Odbor je napose raspravljao o stručnim, staleškim i ostalim pitanjima u vezi sa šum. službom, i poduzimao akcije u smislu društvenih pravila. O radu uprave su članovi redovno obavještavani, jer su zapisnici sjednica štampani u Šumarskom listu.

U Zagrebu, dne 1. kolovoza 1940. god.

Tajnik:

Ing. Vladimir Bosiljević v. r.

Nakon što je pročitan izvještaj, predsjednik daje riječ blagajniku g. Oskaru Dremilu, koji podnosi skupštini slijedeći:

Blagajnički izvještaj

za srijednicu upravnog odbora dne 14. o. m. i glavnu skupštinu dne 15. kolovoza 1940.
Hrvatskog šumarskog društva.

U izvještaju upravnog odbora opisan je rad diobnog odbora i izračunavanje ključa po kojem se dioba provela, pa to ovdje neću navadati.

Hrvatsko šumarsko društvo, nakon diobe imovine J. Š. U. imade primiti od čiste imovine	Din. 241.288.19
Depozit za popravak Šumarskog doma	» 191.236.—
Prigodom osnivanja J. Š. U. po H. Š. D. unešenih	» 4.055,—
$\frac{1}{2}$ uplaćene pretplate za Šumarski list za god. 1940.	» 2.306.25
Povratak glavnice Borošić, literarnoj zakladi	» 2.288.—

Ukuipno: Din. 441.173.44

Od te svote primljeno je do danas:

unešenih u J. Š. U.	Din. 4.055.—
2/3 preplate za 1940. god.	» 2.306.25
Boroš, literarna zadruga	» 2.288.—

Ukupno: Din. 8.649.25

Ostale svote zaprimiti će se početkom listopada t. g., jer tada izlaze otkazi za uložene glavnice, prema izdanoj Uredbi glede podizanja glavnica kod štedionica.

Izveštaj nadzornog odbora prileži.

Prigodom sastavljanja proračuna za god. 1941. paženo je na to, da bude stvaran t. i. primitevi su predviđeni u najmanjim razmjerima, a izdatci obratno.

Za ostatak ove godine t. j. 5 mjeseci (kolovoz do uključivo prosinca 1940.) predlaže se, da se odobri 5 dvanajstina predloženog proračuna za god. 1941.

U Zagrebu, dne 12. kolovoza 1940. god.

804 J. R.

Blagainik

Diagnose:

Nakon toga podnosi blagajnik izvještaj o primicima i izdacima društva od konstituirajuće do glavne skupštine kako slijedi:

RAZMJERA

Primitci:

Budžeta broj	Naslov	Univočno
1.	Članarina redovitih članova	16.274.—
2.	» izvrautrednih članova	430.—
3.	» pomlatka	310.—
4.	» pomagača	—
5.	» utemeljitelja	8.000.—
6.	» dobrotvora	22.000.—
7.	» velikih dobrotvora	—
8.	Pretplata za Šumarski list	6.181.50
9.	Pristoiba za oglase u Šumarskom listu	—
10.	Prodani pojedini brojevi Šumarskog lista	—
11.	Stanarina za Šumarski dom	—
12.	Pripomoć Ban. vlasti i t. d.	9.894.50
13.	Kamati na uloženu glavnici	—
14.	Za prodane knjige	503.—
15.	Nepredvidivo	4.477.—
16.	Tudi novac	5.081.—
Ukupno:		73.151.50

Izdatci:

Budžeta broj	Naslov	Izdano Din. p.
1.	Tisak Šumarskog lista	17.610.—
2.	Nagrada uredniku, tajniku i blagajniku	6.400.—
3.	» namještениci	1.500.—
4.	» podvorniku	200.—
5.	Troškovi reprezentacije	—
6.	Poštarnica i biljezi	534.25
7.	Nabava i uvez stručnih knjiga i časopisa	—
8.	Pisače potrepštine	1.041.—
9.	Honorari piscima u Šumarskom listu	2.595.—
10.	Nagrade sabiračima oglasa	—
11.	Trošak glavne skupštine	—
12.	Nabava inventara i popravci	—
13.	Osigurnina za Šum. dom, knjižnicu i blagajnu	—
14.	Pošt. štedioni za manipulaciju čekom	800.50
15.	Grijanje i rasvjeta društvenih prostorija	69.—
16.	Okružni ured, penzioni zavod, služb. porez	123.—
17.	Čišćenje snijega i nabava alata za isto	—
18.	Telefon	250.—
19.	Takse za oglase u Šumarskom listu	165.—
20.	Uzdržavanje i manji popravci Šum. doma	385.—
21.	Putni trošak odbornicima i reviz. odboru	1.463.—
22.	Porezi, prirezi i kuluk	—
23.	Članarina za društva i nabava časopisa	200.—
24.	Doprinos Kōreškenijevoj pripomočnoj zakladi	—
25.	» Borošićevoj literarnoj zakladi	—
26.	Nepredvidivo	1.254.—
27.	Tudi novac	2.743.—

Ukupno: 37.332.75

Konstituirajuća skupština Hrvatskog šumarskog društva od 17. ožujka t. g. pod toč. IV. 5. odobrila je upravnom odboru, da se društvu omogući rad i izdavanje Šumarskog lista kredit i to tako, da utrošena svota ne može prekonačiti prošlogodišnji proračun Jugoslov. šumarskog udruženja u istom vremenskom razdoblju.

Prema prošlogodišnjem proračunu J. Š. U. iznaša jedna dvanaestina:

Primitka: Din. 27.600.— a za 4 mjeseca Din. 110.400.—

Izdatka: Din. 27.541.— a za 4 mjeseca Din. 110.164.—

t. j. za razdoblje za koje je gornja razmjera primitaka i izdataka sastavljena.

Primitak imao bi biti veći za četvrtgodišnju stanarinu t. j. 53.125.— Din., koju društvo do danas nije primilo od Banske vlasti, pa bi prema tome iznašao Din. 126.276.50.

Iz gornje razmijere i odobrene potrošnje vidi se, da je izdano manje za Din. 72.832.—, nego što je bilo odobreno.

U Zagrebu, dne 31. srpnja 1940.

Pretsjednik:

Ing. Ante Abramović v. r.

Blagajnik:

Oskar Dre mil v. r.

Nadzorni odbor:

Milan Drnić v. r.

Ing. Halid Muftić v. r.

Nakon što su pročitani izvještaji upravnog odbora predsjednik otvara diskusiju o podnesenim izvještajima. Pošto se nitko ne javlja za riječ, predsjednik predlaže skupštini, da ove izvještaje primi. Izvještaji se primaju jednoglasno.

III. IZVJEŠTAJ NADZORNOG ODBORA

Predsjednik moli članove nadzornog odbora da podnesu izvještaje o pregledu poslovanja. Potpisani članovi nadzornog odbora podnose skupštini slijedeći

Izvještaj nadzornog odbora:

Potpisani članovi nadzornog odbora Hrvatskog šumarskog društva pregledali smo danas cjelokupno blagajničko poslovanje društva, počam od njegovog osnutka do danas i to: sve račune, knjige, uložnice, skontrirali blagajnu, sve pronašli u potpunom redu i ustanovili slijedeće stanje:

Gotovina u blagajni	Din. 3.426.50
Efekti: Kod poštanske štedionice na čekovnom računu	» 21.361.75
	Ukupno: 24.788.25

Zaklade

Borošićeva literarna zaklada

Gradske štedione Zagreb, uložnica br. 113.788 . . . Din. 2.288.—.

Konstituirajuća skupština Hrvatskog šumarskog društva od 17. III. t. g. pod toč. IV. 5. odobrila je upravnom odboru kredit u razmjeru prema proračunu J. Š. U. za godinu 1939.

Iz priložene razmjere primitaka i izdataka vidljivo je, da izdatci nisu dostigli ni polovice odobrene svote, pa je time udovoljeno napred navedenom zaključku skupštine.

Na osnovu gornjeg izvještaja molimo za podjeljenje razriješnice.

Zagreb, dne 13. kolovoza 1940.

Nadzorni odbor:

Milan Drnić v. r. Ing. Halid Muftić v. r.

Izvještaj nadzornog odbora se prima.

IV. PODJELJENJE RAZREŠNICE UPRAVNOM I NADZORNOM ODBORU.

Nakon što su svi izvještaji jednoglasno primljeni predsjednik moli skupštinu, da podijeli razriješnicu dosadanjem upravnom i nadzornom odboru. Skupština jednoglasno daje razriješnicu. Prije prelaza na izbor novog upravnog odbora daje predsjedatelju 10 minuta odmora radi dogovora o izboru nove uprave.

Nakon odmora prelazi se na

V. IZBOR NOVOG UPRAVNOG I NADZORNOG ODBORA.

Izbor se može vršiti ili po lištama ili po kandidacionom odboru te g. Abramović moli, da skupština odluči o načinu izbora.

Gosp. Ing. M. Pajc predlaže, da se dosadanjem odboru povjeri i dalje vodenje društva. Obrazlaže to time, da je većina članova dosadanjeg upravnog odbora vodila akciju za osnivanje Hrvatskog šumarskog društva i sa uspjehom vodila Društvo dosada pa nema potrebe, da se sada, tek nakon par mjeseci rada, odbor mijenja nego mu treba dati mogućnosti, da u daljnjoj periodi rada otpočeti posao nastavi. Prijedlog se aklamacijom prima.

Predsjednik g. Ing. Ante Abramović se zahvaljuje u ime čitavog odbora na iskazanom povjerenju, i moli sve kolege, da saraduju u društvu i da odboru daju inicijativu za svaki rad oko unapređenja šumarstva i šumarske struke.

Dosadanji podpredsjednik Ing. Petar Prpić, koji je kao podpredsjednik izabran i za urednika Šumarskog lista izjavljuje, da se zahvaljuje na povjerenju, ali poštovanju funkcije po pravilima ne može zadržati, to zadržaje položaj urednika, a zahvaljuje se na časti podpredsjednika.

Prelazi se na izbor novog podpredsjednika, te je aklamacijom izabran gosp. Ing. Petar Ostojić.

Prema tome je izabran slijedeći upravni i nadzorni odbor:

Predsjednik: Ing. Ante Abramović, šum. savjetnik, Zagreb;

I. Podpredsjednik: Ing. Petar Ostojić, šum. savjetnik, Zagreb;

II. Podpredsjednik: Ing. Čedomil Koludrović, šum. nadzornik, Split;

Tajnik: Ing. Vladimir Bosiljević, šum. pristav, Zagreb;

Blagajnik: Oskar Dremil, šum. savjetnik u p., Zagreb;

Urednik: Ing. Petar Prpić, šum. direktor u p., Zagreb;

Odbornici: Ing. Ivan Asančaić, šum. savjetnik; Đakovo; Ing. Rasim Bećiragić, šum. nadzornik, Ravna Gora; Ing. Dane Bulut, šum. savjetnik, Mostar; Ing. Maks Fischer, šum. ravnatelj, Vinkovci; Ing. Ivan Godek, šum. pristav, Zagreb; Ing. Josip Jozic, šum. nadzornik, Bjelovar; Ing. Krešimir Katić, šum. nadzornik, Zagreb; Ing. Ilija Lončar, šum. savjetnik, Zagreb; Ing. Mihovil Markić, šum. savjetnik, Zagreb; Ing. Petar Matković, šum. inžinjer, Split; Ing. Milan Ronsandić, ravnatelj šuma, Sušak; Ing. Stjepan Škopac, ravnatelj šuma, Nova Gradiška.

Zamjenici: Ing. Rudolf Antoljak, šum. vježbenik, Zagreb; Ing. Zvonko Badovinač, šum. viši pristav, Zagreb; Ing. Drago Kajfež, šum. inženjer, Zagreb; Ing. Mirko Medaković, šum. savjetnik, Zagreb; Ing. Božidar Petračić, šum. pristav, Vinkovci; Ing. Pero Valentić, šum. nadzornik, Zagreb.

Nadzorni odbor: Ing. Mihovil Pećina, šum. savjetnik, Zagreb; Ing. Vilim Piršić, ravnatelj ban. šuma, Vinkovci; Milan Drnić, viši šum. savjetnik u p., Zagreb.

Zamjenici: Ing. Mihovil Mujdrica, šum. nadzornik, Vinkovci; Ing. Halid Muftić, viši šum. pristav, Zagreb.

VI. DONOŠENJE PRORAČUNA ZA GODINU 1940/41.

Predsjednik izvještava, da je proračun društva za 1941. godinu detaljno raspisano na odborskoj sjednici, te je svima učesnicima skupštine razdijeljen. Predlaže da se proračun za 1941. godinu primi kako ga je izradio upravni odbor, a za 1940. godinu da se odobri od mjeseca kolovoza do konca prosinca o. g. $\frac{5}{12}$ od proračuna za 1941. godinu.

Pošto se nitko ne javlja za riječ, predsjednik stavlja proračun na glasanje. Proračun za 1941. god. se jednoglasno prima, a za 1940. godinu odobrava se $\frac{5}{12}$ proračuna od god. 1941.

Prema tome prihvaćen je slijedeći

Budžet Hrvatskog šumarskog društva za godinu 1941.

Prihodi:

1. Članarina redovitih članova	Din. 35.000.—
2. » Članova izvanrednih	» 3.000.—
3. » » pomlatka	» 2.000.—
4. » » utemeljitelja, dobrotvora	» 10.000.—
5. Preplatnici Šumarskog lista	» 10.000.—
6. Oglasi u Šumarskom listu	» 5.000.—
7. Pripomoći Banske vlasti, i t. d.	» 10.000.—
8. Stanarina za Šumarski dom	» 212.500.—
9. Kamati uložene glavnice	» 15.000.—
10. Prodani pojedini brojevi Šumarskog lista	» 500.—
11. Prodane knjige	» 1.000.—
12. Nepredvidivo	» 1.000.—
U k u p n o	Din. 305.000.—

R a s h o d i :

1. Tisak Šumarskog lista	»	80.000.—
2. Nagrada uredniku, tajniku i blagajniku	»	43.200.—
2a Paušal tajniku i blagajniku	»	4.800.—
3. Nagrada namještenici (neto)	»	18.000.—
4. Nagrada podvorniku	»	2.400.—
5. Troškovi za reprezentaciju	»	5.000.—
6. Poštarnina i biljezi	»	5.000.—
7. Nabava i uvez stručnih knjiga i časopisa	»	3.000.—
8. Pisače potrepštine	»	3.000.—
9. Honorari piscima u Šum. listu	»	15.000.—
10. Nagrade sabiračima oglasa	»	500.—
11. Trošak za održavanje glavne skupštine	»	3.000.—
12. Nabava inventara i popravci	»	3.000.—
13. Osigurnina za Šum. dom, knjižnicu i blagajnu	»	2.500.—
14. Poštanskoj štedionici za manipulaciju čekom	»	400.—
15. Grijanje i rasvjeta urednih prostorija	»	3.500.—
16. Okružnom uredu i penzionom zavodu, službenički porez osoblja	»	5.700.—
17. Čišćenje snijega, podova i nabava materijala za isto	»	500.—
18. Telefon	»	1.200.—
19. Takse za oglase u Šumarskom listu	»	1.000.—
20. Uzdržavanje i manji popravci Šum. doma	»	2.500.—
21. Putni troškovi odbornicima, revizionom odboru	»	10.000.—
22. Porezi, prikezi i kuluk	»	70.000.—
23. Članarina za Saveze i društva, pretplate časopisa	»	2.500.—
24. Doprinos Kōreškenijevoj pripomočnoj zakladi	»	1.000.—
25. Doprinos Borošićevoj literarnoj zakladi	»	500.—
26. Pripomoč studentima	»	2.800.—
27. Potpora udovama, siročadi i Hrv. Radiši	»	5.000.—
28. Pripomoč stručnim piscima	»	2.000.—
29. Nepredvidivo	»	8.000.—

U k u p n o Din. 305.000.—

VII. ODLUKA O STUPANJU U SAVEZ ŠUMARSKIH DRUŠTAVA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE I IZBOR DELEGATA ZA TAJ SAVEZ.

Predsjednik ukratko izvještava o dosadanju toku reorganizacije Jugoslovenskog šumarskog udruženja u Savez šumarskih društava. Pošto je dosada osnovano Hrvatsko šumarsko društvo u Zagrebu i Slovensko gozdarsko društvo u Ljubljani, to se Savez prema pravilima, koja su stupila na snagu, može osnovati. Predlaže stoga, da skupština donese odluku o stupanju u Savez i ujedno iznosi prijedlog upravnog odbora, kojim se preporuča stupanje u Savez šumarskih društava. Zaključuje se jednoglasno pristupiti u Savez šumarskih društava.

Pošto se prema pravilima Saveza za saveznu skupštinu bira na svakih 25 članova pojedinog društva po jedan delegat, to skupština ovlašćuje novi upravni odbor, da zastupa Hrvatsko šumarsko društvo na skupštini Saveza prema broju delegata, koje Hrvatsko šumarsko društvo na skupštinu Saveza može izislati. Ujedno se ovlašćuje novi upravni odbor da prema potrebi imenuje delegate za skupštinu Saveza i od članova društva izvan odbora, a naročito onu gg. kolege, koji su kod ove reorganizacije radili i zastupali Hrvatsko šumarsko društvo u pripremnom odboru Saveza.

VIII. EVENTUALIJA.

1.) Predsjednik iznosi u kratko pitanje imovine Hrvatskog šumarskog društva, kako je bilo raspravljeno na jučerašnjoj sjednici upravnog odbora pod toč. 4.) dnevnog reda te moli skupštinu, da donese odluku o raspoložbi sa društvenom gotovinom, jer je uslijed ratnih prilika vrijednost novcu svakidan sve to manja.

Predsjednik predlaže, da se u prvom redu obavi popravak Šumarskog Doma, koji je i izvana i iznutra u veoma lošem stanju. Depozit za popravak doma iznosi 191.236 dinara. Skupština zaključuje da se Dom popravi izvana i uredi krov, a od ostalih nužnih radnja, da se izvede ono, što se iz depozita za popravak može izvesti. Ovom poslu treba odmah pristupiti, ali samo u slučaju ako se radnje sigurno mogu izvesti prije mrazova.

Raspravlja se zatim o raspoložbi s ostalom imovinom, te se razvila diskusija, u kojoj sudjeluje više članova.

Ing. Lambert Krišković predlaže, da se sav raspoloživi novaciza popravka doma ostavi uložen u banci.

Ing. Albin Leustek predlaže, da se u Zagrebu kupi neko gradilište.

Ing. Bošiljević drži, da bi se mogao kupiti posjed na Plitvicama radi izgradnje šumarskog oporavilišta.

Predsjednik predlaže izgradnju šumarskog doma za odmor šumara, a drvo da se zamoli besplatno iz banovinskih šuma.

Ing. A. Leustek iznosi prijedlog, da se šumarski dom u Zagrebu pregradi kao internat za šumarsku djecu. Ovaj prijedlog nije sada aktuelan, jer fakultet za sada neće seliti iz zgrade šumarskog doma, pa se prijedlog kao preuranjen ne uzima u raspravu.

Ing. Matković predlaže, da se kupi gradilište na moru.

Tajnik predlaže, da skupština ovlasti upravni odbor, da prouči ovo pitanje i da potraži neki zgodan objekt i da ga kupi, a upravni odbor da se za tu svrhu popuni sa još nekoliko gg. koje će skupština izabrati.

Konačno predsjednik stavlja predmet na glasovanje; glasuje se o dva prijedloga i to o prijedlogu Ing. Kriškovića i o prijedlogu tajnika.

Velikom većinom glasova prihvata se prijedlog tajnika, te se zaključuje raspoloživi društveni novac uložiti u nekretnine. Ovlašćuje se upravni odbor da radi nastalih i nesigurnih ratnih prilika kupi ili izgradi ili nadograđi objekt bilo u Zagrebu, bilo izvan Zagreba. Radi kupa odnosno raspoložbe društvenom gotovinom nadopunjuje se upravni odbor i kooptiraju u odbor slijedeća gg.: Milan Drnić, Ing. Albin Leustek Dr. Josip Balen, i ing. Lambert Krišković.

2.) Raspravlja se o prijedlogu kolega iz Splita, koji su predložili načrt pravilnika za osnivanje i rad klubova. Predsjednik izvještava, da je upravni odbor pretresao taj pravilnik i izvršio neke manje izmjene, pa predlaže skupštini da taj pravilnik primi ouzdc, kako ga je redigirao upravni odbor. Prima se.

Prihvacieni pravilnik napose će se odštampati u Šumarskom listu, pa se stoga ovdje tekst napose ne donosi.

Tajnik čita prijedloge, koje su članovi poslali skupštini i to:

3.) Prijedlog Ing. Pere Kovačevića, da se šumarskom osoblju kod upravnih vlasti dade deputativno zemljiste, odnosno relatum. Prijedlog se prima uz nadopunu, da se deputatno drvo dade i osoblju ispostave banske Vlasti u Splitu. Skupština ovlašćuje upravni odbor da načini predstavku i da je pošalje nadležnoj vlasti.

4.) Prijedlog ing. Petra Grahovca i ing. Pere Kovačevića u pogledu nove uredbe o službenim odnosima banovinskih službenika, kojom traže, da se sreski šumari unapredijuju u IV/1 grupu. Na prijedlog upravnog odbora zaključuje se poslati predstavku nadležnim vlastima, kojom se traži: a) izvršenje odredaba cititane uredbe,

po kojoj je omogućeno da sreski šumari dodju u IV/1 grupu; b) da se posebnom predstavkom zatraži izmjena te uredbe u tome pravcu, da se ravnatelji šuma unapredaju u u III/2 grupu; c) Konačno skupština zaključuje, da društvo ne može intervenirati za pojedine članove, nego samo u slučaju, kada treba unaprijediti ili braniti opće staleške interese.

5.) Prijedlog Ing. Koludrovića, kojim traži osnivanje posebnog šumarskog odsjeka kod Ispostave banske Vlasti u Splitu prima se jednoglasno time, da se u ime društva pošalje obraložena predstavka banskoj Vlasti a povjerava se predlagajući, da tekst te predstavke sastavi i pošalje upravnom odboru radi daljnje otpreme.

6.) Prijedlog Dr. Neidhardta, da se zapisnik izvanredne skupštine Jugoslov. šumarskog udruženja Štampa u Šumarskom listu, ne usvaja se, jer je uprava J. Š. U. zaključila, da ga sama odštampa a predlog urednika da se zapisnik Štampa u Šum. listu, nije prihvatile.

7.) Prijedlog Dr. Neidhardta, o stručnim predavanjima sa projekcijama, koja bi se preko zime povremeno održavala u društvenim prostorijama, prima se jednoglasno.

8.) Prijedlog tajnika, kojim traži, da se šum. vježbenicima dade deputatno drvo, prima se jednoglasno time, da se pošalje Šumarskom odsjeku pretstavka, kojom će se ispravno protumačiti pojam »šumarskog stručnog osoblja» i tražiti ispravak nepravde, koju vježbenici već niz godina trpe, jer im se ne dodjeljuju nikakove deputatne nadležnosti.

9.) Prijedlog Ing. Bećiragića, kojim traži, da se za lugarsko osoblje obraže posebni disciplinski sud, sastavljen od šumara stručnjaka i eventualno jednog pravnika, koji će sud donositi presude o krivicama lugarskog osoblja, prima se time, da se sastavi predstavka u tome smislu i da se uputi nadležnoj vlasti sa obrazloženjem.

U vezi sa time predlaže ing. Piškorić da se uredba o čuvarskom osoblju od mjeseca rujna god. 1939. protegne i na područje banovine Hrvatske, odnosno da banska Vlast doneše sličnu uredbu. Prijedlog se prima.

10.) Tajnik predlaže, da se ponovno uvede ranija praksa, da se lugarskom osoblju dodijeli posebni branitelj šumarskog odsjeka banske Vlasti, kada lugar odgovara pred sudovima po prijavi privatnih stranaka za djela počinjena pri vršenju službe. Predlagajući spominje nekoliko primjera iz nedavne prošlosti, kada su lugari radi ozljeda nekih osoba bili teško osudjeni i na kazan robije i na novčanu odštetu a postupali su po zakonu, vršeći svoju dužnost i braneći svoj život. Prijedlog se prima time, da se pošalje predstavka banskoj Vlasti u tome smislu.

11.) Ing. Ilija Jankavić oštroti napada političare, koji onemogućuju rad šumara, te iznosi neke konkretnе primjere iz Požeške okolice. Istiće kako su otpočele silne navale na šume, a jedini branitelji tih šuma su danas samo šumari i lugarsko osoblje. Šumari u svom teškom radu oko obrane banovinske imovine ne samo da ne nalaze razumijevanja kod ostalih, naročito upravnih vlasti, nego doživljaju naprotiv smetnje na svakom koraku. Naglašava, da pojedini zastupnici i danas još traže razne načine, da se premjeste ispravni i savjesni šumari pa su neki i premješteni. Predlaže stoga, da se pošalje sa današnje skupštine rezulacija, kojom će se energično tražiti da prestane svako uplijanje i intervencija političara u šumarstvu. Isto tako osudjuje i sve šumare, koji se bave politikom radi karijere ili drugih sebičnih razloga. Prikazuje porazno stanje kod nekih zemljjišnih zajednica, pa traži, da se i lugari zemljjišnih zajednica prime kao banovinski lugari. Konačno naglašava ponovno, da se u interesu naših šuma ne smije nikako dozvoliti da političari imadu riječ u šumarstvu i od Hrvatskog šumarskog društva traži, da ono poradi na zaštiti šuma od devastacije i da se šumarska služba posve oslobođi uticaja politike.

Predsjednik na to objašnjava, da je Ban pred kratko vrijeme izdao posebnu naredbu, da se zabranjuju sve intervencije, jedino narodni zastupnici mogu intervenirati u izvjesnim slučajevima i to samo kod pojedinih šefova. U pogledu pak preuzimanja lugarskog osoblja imovnih općina i zemljiskih zajednica u banovinsku službu, mnogo se raspravljalo i kod H. Š. D. i kod Šumarskog odjela, te je danas već ranije spomenutim prijedlozima o sanaciji imovnih općina i to pitanje obuhvaćeno.

12.) Tajnik u vezi sa gornjim prijedlogom kolege Jankavića navadja, kako je stanje u pogledu presuda šum. krvica kod sudova. Istaže kao najveću nesreću naših šuma prečeste amnestije, neutjerivanje dosudnih šum. šteta, a kao najveću rak-ranu: nemar sudske vlasti. Navodi, da je jedan sudac jučer pred nekoliko odbornika govorio, kako je slučajno istražujući dosadanje krvice nekog čovjeka ustanovio, da je taj čovjek do sada bio 67 puta uvjetno kažnjen, a prijave za šum. štetu su mu iznosile oko 120.000 dinara. Misli, da je tome razlog taj, što sudske vlasti u pojedinim krajevima valjda uopće ne vode kaznene evidencije, jer sa mnogo strana dolaze pritužbe šumarskog osoblja radi postupka sudova. (Vrgin Most, Otočac i t. d.). Predlaže da se odjelu za pravosudje pošalje predstavka, kojom će se zamoliti, da se izda strogi nalog sudovima o vodjenju kaznenih evidencija, da se ovim anomalijama u sudstvu stane na kraj. Prijedlog se prima, te će se poslati predstavku i Odjelu za pravosudje i Šumarskom odjelu da i ono tu stvar potakne.

13.) Ing. Roman Chylak predlaže, da se dnevničarima i volonterima u šumarskoj službi priznaju te godine za penziju i unapredjenje u službi. Skupština ovaj prijedlog načelno prima. Odbor će poslati predstavku na g. Bana u tome smislu.

14.) Ing. Stjepan Lulić iznosi, kako sudske vlasti pozivaju lugare na svaku raspravu kod suda često i ne čekajući, da se sakupi više prijava, nego za svaku napose pozivaju lugara, pa su tako čuvarski rezovi često prazni. Pošto svaka stranka zna, kada je lugar pozvan na sud, jer se pozivaju na raspravu i šumokvarac i lugar, to upotrebljuju tu zgodu i prave veliku štetu. Predlaže, da se pošalje predstavka Odjelu za pravosudje, kojom će se tražiti, da se lugare oslobođi od sudjelovanja kod sudske rasprave, a naročito onih manjeg značaja. Prima se.

15.) Ing. Drago Kajfež stavlja prijedlog, da se podupre nastojanje šumarske sekcije zagrebačke inžinjerske komore, kako bi se šumarskim ovlaštenim inžinjerima dalo pravo izradbe i potpisa geodetsko-geometarskih elaborata sa valjanosti za sud i gruntovnicu, barem u poslovima, koji su u neposrednom odnosu sa šumskim gospodarstvom. Pošto banovinski šum. činovnici takovo pravo imadu, zaključuje se poslati od strane Hrvatskog šumarskog društva pismenu predstavku u tom smislu na nadležne vlasti.

16.) Odluka o mjestu gdje će se održati naredna godišnja skupština. Na prijedlog kolega iz Splita zaključuje se sljedeću redovitu glavnu skupštinu održati u Splitu.

Pošto je time dnevni red iscrpljen, te se više nitko ne javlja za riječ, predsjednik zahvaljuje svima učesnicima na trudu i na sudjelovanju kod rada skupštine, pa zaključuje skupštinu.

Zaključeno i potpisano!

Zagreb, 15. kolovoza 1940.

Zapisničari:

Ing. Ivan Lakić v. r.

Ing. Ivan Sertić v. r.

Predsjednik:

Ing. Ante Abramović v. r.

Tajnik:

Ing. Vladimir Bošiljević v. r.

P R A V I L N I K
**za izdavanje, uređivanje i administraciju »Šumarskog Lista« organa
»Hrvatskog šumarskog društva«, — izrađen na osnovu čl. 29. društvenih
pravila.**

Čl. 1.

»Šumarski List« izdaje kao organ »Hrvatskog šumarskog društva« Upravni odbor društva. On utvrđuje opseg lista u okviru godišnjeg proračuna i odobrava sve pogodbe, koje se odnose na troškove oko izdavanja lista i nabavu potrebnog materijala. Upravni odbor utvrđuje visinu honorara za urednika i suradnike, visinu pristojba za oglase, te propisuje način njihova prikupljanja. On odlučuje o visini svih ostalih troškova skopčanih sa izdavanjem i uređivanjem lista. Isto tako određuje, u kojem opsegu imadu ući u list ona saopćenja, koja se odnose na rad Društva (Zapisnici skupština, sjednica upravnog odbora, izvješća o radu, mnijenja, pretstavke skupština i t. d.). Konačno određuje, da li se ta saopćenja obzirom na njihovu važnost i aktuelnost imadu objelodaniti eventualno u kojem drugom organu, u kojemu i kada.

Čl. 2.

List uređuje urednik izabran u smislu čl. 22. društvenih pravila u sporazumu sa Upravnim odborom u smislu čl. 29. istih pravila.

Oni daju listu sporazumno kao organu društva i šumarske struke određeni smjer, vodeći pri tome računa o tome, da bude štivom po mogućnosti udovoljeno interesu čitaoca iz svih kategorija članova Društva, te iz svih naših krajeva; da budu raspravljena sva aktuelna pitanja domaćeg i stranog šumarstva na području prakse i teorije; da se članovima Društva prikaže cijelokupni rad društvene Uprave u tolikom posegu, kako bi si članovi Društva mogli jasno predočiti sliku tog rada, da bi ga mogli pravilno ocijeniti.

Upravni kao redakcioni odbor donosi svoje zaključke u smislu čl. 23. društvenih pravila većinom glasova, a ako se glasovi raspolove, odlučuje glas predsjednika.

Čl. 3.

Urednik je »Šumarskog Lista« dužan, da se brine oko redovitog izlaženja lista, oko njegovog vanjskog izgleda kao i valjanog sadržaja, te da obavlja stilističke i jezične ispravke, korekture i revizije glavnog dijela lista (glavni, garmond članci, saopćenja, propaganda šumarstva, književnost, naredbe i t. d.).

On je ujedno i odgovorni Urednik lista. Podatke za administrativni dio lista, kamo pripadaju radovi, koji se tiču Društva (Zapisnici skupština, odborskih sjednica, izvještaji o radu, pretstavke i mnijenja, oglasi i t. d.) sreduje društveni Tajnik i predaje pravodobno Uredniku lista. Korekturu i reviziju administrativnog dijela lista vrši također društveni tajnik.

Čl. 4.

Suradnici lista mogu biti i nečlanovi. Suradnici šalju svoje radove izravno Uredniku, koji prosuđuje, da li će članak ući u list ili ne.

Kod članaka, kod kojih nastupi lični moment, odlučuje Upravni odbor u smislu čl. 23. društvenih pravila većinom glasova, a ako se glasovi raspolove, odlučuje glas pretsjednika. Na isti način odlučuje Upravni odbor, ako se jedan dio Upravnog odbora ne bi slagao sa Urednikom lista glede načina uređivanja društvenog glasila.

Za sadržaj članka nosi svu odgovornost pisac.

Čl. 5.

U cilju propagande društvenog glasila u inozemstvu štampati će se kratki sadržaj važnijih originalnih stručnih članaka (Résumé, Zusammenfassung) u raznim svjetskim jezicima, o čemu se prepušta odluka piscu članka.

Čl. 6.

Upravni odbor odlučuje o opsegu lista, koji ima u pravilu izlaziti početkom svakog mjeseca na 2—4 arka. Svake godine dozvoljen je po jedan dvobroj.

Čl. 7.

List se štampa latinicom i onim jezikom, kojim su članci napisani.

Čl. 8.

Svaki si pisac može u društvenoj nakladi dati otisnuti povoljan broj posebnih otiska (Separata) svojih članaka. Troškove oko toga snosi pisac.

Čl. 9.

Pretsjednik društva može važnije članke dati na predlog Urednika i uz privolu pisca štampati u potrebnom broju posebnih otiska (Separata) na trošak Društva.

Čl. 10.

Ovaj pravilnik stupa na snagu kada ga upravni odbor na sjednici primi.

Pretsjednik:

Ing. **Ante Abramović** v. r.

Tajnik:

Ing. **Vladimir Bosiljević** v. r.

Urednik:

Ing. **Petar Prpić** v. r.

Ovaj pravilnik primljen je na sjednici Upravnog odbora Hrvatskog Šumarskog društva održanoj dne 14. kolovoza 1940. g.

KNJIŽEVNOST

KNJIŽEVNA OBJAVA

Iz štampe je izašla knjiga pod naslovom »LOVSTVO«, koju je napisao g. ing. Ivo Čeović, šumarski savjetnik. Pola stoljeća je već minulo, kako je kod nas izašla knjiga pod istim naslovom od prof. F. Ž. Kesterčaneka, no ista je već davno rasprodana. I baš radi toga dolazi nam nova knjiga od g. ing. Čeovića u pravo vrijeme, jer će dobro doći kao priručnik svakom šumaru i kao poučnik svakom čuvaru šuma.

Knjiga je obrađena po najnovijim stručnim istraživanjima i po najnovijoj stručno-lovačkoj književnosti, a sadržaje slijedeća poglavlja: 1. Sv. Hubert; 2. Lov u prošlosti i sadašnjosti; 3. Razvrstavanje divljači; 4. Prirodoslovje divljači-zvjeradi; 5. Vrijeme parenja i leženja kod divljači i zvjeradi; 6. Kako dugo žive životinje; 7. Bolesti divljači; 8. Tragovi divljači; 9. Uzgoj fazana umjetnim načinom; 10. Solišta; 11. Zasjedi i busije; 12. Vabljene i vabila; 13. Lov na divlje patke; 14. Lov na kuniće vretnom; 15. Postupak s ubijenom divljači i njezinom otprema; 16. Trofeje; 17. Ocjena lovačkih trofeja po međunarodnim formulama; 18. Lov sovom ušarom na ptice grabilice; 19. Tamanjanje vrana i svraka; 20. Trovanje vukova i lisica; 21. Lovke, stupice i željeza; 22. Psi; 23. Bolesti lovačkih pasa; 24. Dresura psa ptičara; 25. Oružje i streljivo; 26. Lovačka balistika i njena primjena u praksi; 27. Lovačka oprema; 28. Što se radi u kojem mjesecu; 29. Seoba i prstenovanje ptica selica; 30. Upute lovцима o lovačkom ponašanju i lovačkim običajima; 31. Prava i dužnosti čuvara lova; 32. Nezgode u lovnu i prva pomoć; 33. Knjigovodstvo za lovce i lovačka društva i 34. Znakovi trubljom.

Kako se iz gornjeg prikaza vidi, knjiga je obuhvatila sve discipline iz lovstva i iznijela ih na 445 stranica, sa veoma mnogo vanredno uspјelih ilustracija.

Knjiga se naručuje kod »Tipografije« grafičko-nakladnog zavoda, Zagreb, Preobraženska ul. 6. Cijena je broširanoj knjizi Din. 80.—, a u platno uvezanoj Din. 100.— više poštarina pouzećem. Tko pošalje novac unaprijed, dobiva knjigu bez naplate poštarine.

RAZNO

USPJEH DRAŽBE

u vlastitoj režiji izrađenog drvnog materijala održane dana 17. kolovoza 1940. godine kod ravnateljstva banovinskih šuma na Sušaku.

Šum. uprava	Vrst drva	Tehnika <i>m³</i>	Gorivo prm	Iskličena cijena Din.	Dostalna cijena Din.	Udaljenost do mora — želj. st. km.
Jasenak	jela	500	—	65.000.—	66.750.—	26.— km. želj. stan.
Ogulin	—	300	—	45.000.—	46.650.—	12.— —
“	—	200	—	30.000.—	36.916.—	16.— —
“	—	200	—	26.000.—	27.200.—	23.— —
Mrkopalj	—	400	—	80.000.—	84.780.—	9.6 —
“	—	400	—	80.000.—	83.916.—	17.5 —
Vrhovine	—	450	—	72.000.—	76.950.—	6.— —
“	—	200	—	30.000.—	36.200.—	4.— —
Ukupno:		2.650	—	428.000.—	459.362.—	

Službena tečajnica zagrebačke burze

od 18. rujna 1940.

V r s t a d r v a	Din		Napomena	
	od	do		
Drvo				
Hrastovina				
Cijena po m ³				
Trupci	1. vrste	700	900	
"	II. "	300	450	
"	III. "	150	200	
Ispiljeni polovnjaci	za opлату (furnire)	2000	3000	
Kiačarke	I. vrste (Wainscoat-Logs)	3500	4000	
Neokrajčane piljenice	I. " (Boules)	1400	2000	
Okradjane piljenice Blistače (Quar)	I. vrste 1. - na više	1800	1700	
	II. " 1. - boćnice (Sur dosse) I. vrste	1700	2000	
	"	1400	1700	
Listovi (Feullieta) 2 m	blistače (Quartier) I. vrste	1200	1500	
	"	1800	2500	
	boćnice (Sur dosse) I. vrste	1500	2000	
	"	1600	2000	
Popruge (frizi)	I. vrsti 25-95 cm 4-6 cm	1400	1700	
	I. " 25-95 " 7-12 "	1300	1500	
	I. " blistače 1.00 m i više	1500	1700	
	7-13 cm	1600	1900	
	I. vrsti boćnice 1.00 m i više	1500	1700	
Cetvrtace (Chevrona)	7-13 cm	1200	1600	
Grede (kvadrati)	od 50 cm dulj. na više	900	1100	
Francuska dužica	25/25 cm	1000	4-6 M	
Bačvarska roba	1000 kom. 36/I. 4-6 M	3800	5000	
"	I. vrste od br. 1/2-3 1/2	60	100	
	I. " " " 4 na više	60	80	
Bukovina				
Trupci	I. vrste	300	400	
Okradjane piljenice	I. " (parene)	1000	1200	
Neokrajčane piljenice	I. " (neparene)	900	1100	
Okradjane piljenice	I. " (neparene)	900	1100	
Neokrajčane piljenice	I. " (parene)	800	1000	
Popruge (frizi)	I. " (parene)	500	750	
Javorovi trupci	I. "	550	700	
Jasenovi	I. "	1000	1500	
Brijestovi	I. "	300	500	
Grabovi	I. "	300	500	
M e k o d r v o :	Merkantilna tesana grada	400	500	
Piljeno koničasto drvo	I. - III. probirak	500	600	
Piljeno paralelno drvo	I.-III. "	700	800	
Cijena po komadu:				
Hrastovi brz stupovi	7 m dugi	—	—	
	8 "	—	—	
	10 "	—	—	
Hrastovi želj. pragovi	270 cm 18/26 cm	—	—	
	250 " 15/25 "	—	—	
	220 " 14/20 "	—	—	
	180 " 13/18 "	—	—	
Bukovi željez. pragovi	250 " 15/22 "	—	—	
Hrastova skretnička grada po m ²	—	—	—	
Gorivo drvo (Cijena po 10.000 kg:				
Bukove cjejanice	I. vrste sa do 15 % oblica	—	—	
" sjecnice	(Hackprügel)	—	—	
Hrast. cjejanice	sa do 15 % oblica	—	—	
" sjecnice	—	—	Notiranje cijena za gorivo drvo do daljnje odredbe obustavljeno	
Drveni ugajalj	bukovi	9000	10000	
	hrastovi	6000	7000	
			rinfuza	

OGLASI

Broj: 5248 — 1940.

OGLAS DRAŽBA.

Ravnateljstvo šuma Gradiške imovne općine prodaje preko svojih područnih šumskih uprava javnom usmenom dražbom barem jedamput svakog mjeseca defektna stabla raznih vrsta drveća na panju.

Dani prodaje, podjela materijala u skupine, mjesta prodaje, isklične cijene kao i svi pobliži uvjeti mogu se dobiti kod šumskih uprava Gradiške imovne općine u Banovoj Jarugi, Novskoj, Okučanima, Babjoj Gori (sjedište u Novoj Gradiški), Novoj Gradiški, Novoj Kapeli, Oriovcu i u Šumetlici-Begovici.

Nova Gradiška, dne 5. rujna 1940.

Ravnateljstvo šuma Gradiške imovine općine u Novoj Gradiški.

Broj: 11570 — 1940.

OGLAS

dražbe o prodaji bukovih trupaca.

Dana 3. listopada 1940. u 11 sati prodavat će se kod Ravnateljstva banovinskih šuma u Zagrebu, prvom javnom ofertalnom licitacijom:

1. Skupina: cca 4.500 m³ bukovih trupaca I., II. i III. klase uz cijenu od Din. 223.— za 1 m³ postavno stovarište kod stanice Vojnić.

2. Skupina: cca 1.800 m³ bukovih trupaca I. i II. klase uz cijenu od Din. 280.— za 1 m³ postavno stanice Suhopolje, Pivnica i Grubišno polje.

Trupci će se izraditi zime 1940/41., te se već sada mogu pregledati doznačena stabla.

Doprinos fondu za pošumljavanje uračunat je u prodajnoj cijeni. Jamčevina se ima predati na blagajnici Ravnateljstva banovinskih šuma do 10 sati na dan licitacije i to: domaći državljanji 5%, a strani 10% od isklične cijene.

Kod vrijednosnih papira ima se kaucija položiti po burzovnoj vrijednosti.

Dražba će se izvršiti po propisima zakona o državnom računovodstvu i Uredbe M. S. broj 268/36.

Ponuda se imade staviti za svaku skupinu zasebno. Jednom ponudom može se nuditi za više skupina. Ponude imadu biti taksirane kako slijedi:

za skupinu - sa Din. 400.—
za skupinu 2 sa Din. 300.—

Opći dražbeni i ugovorni uslovi mogu se vidjeti za sve skupine kod navedenog Ravnateljstva, te za skupinu 1 kod Banovinske šumske manipulacije Vojnić, a za skupinu 2 kod Banovinske šumske uprave u Virovitici.

Domaća stručna djela iz područja šumarstva

Broj	Pisac	Naslov knjige	Nabavljaje se kod	Cijena		
				Din	za stud.	za član. društ.
1.	Agić O.	Bilinstvo za lug. osoblje	pisca. Vinkovci	15.-	—	—
2.	Balen J. dr.	O proredama	" Zemun. Šumarski fakultet	50.-	—	—
3.	"	Pril. poznav. medit. šuma	"	50.-	—	—
4.	"	Naš goli krš	"	100.-	—	—
5.	"	Pogl. na šumarstvo Bugarske	"	50.-	—	—
6.	"	Šumski rasadnici	"	50.-	—	—
7.	"	Josip Kozarac	H. Š. D. Zgb. Vukotinovićeva 2	15.-	—	—
8.	"	Morozov. Nauka o šumi I.	pisca. Zemun. Šumarski fakultet	60.-	—	—
9.	Balen-Sagadin	Zakon o šumama	Tiskara Narodnih Novina. Zgb.	50.-	—	—
10.	Borošić-Sarnavka	Zbornik šum. zakona i propisa	Ministarstvo šuma i rudnika	60.-	—	—
11.	Ćeović Ivo ing.	Lovstvo	Tipografija d. d. — Zagreb	80.-	—	—
12.	Demić K. Č.	Radne mašine za obradu drveta	Drvotržac — Zagreb, Praška 6	60.-	—	—
13.	Fink F.	Kubični sadržaj klada	"	45.-	—	—
14.	"	Površina neobrnb. dasaka	"	20.-	16.-	—
15.	"	Površina srednjaca (centreplanks)	"	20.-	16.-	—
16.	"	Prerač. engl. stopa i palaca	"	5.-	4.-	—
17.	"	Kubature popruga (frizera)	"	25.-	—	—
18.	Hufnagl-Ves. Mil.	Praktično uređivanje šuma	H. Š. D. Vukotinovićeva 2	20.-	—	—
19.	Levaković A. dr.	Dendrometrija	"	100.-	članovi 60.- nečlan. 70.-	70.-
20.	Mađarević S. ing.	Naše šume	pisca. Zagreb. Palmetičeva 68	120.-	—	—
21.	Marinović M. dr.	Privredni značaj leva	" Bgd. Novopazarska 48 I	60.-	25.-	25.-
22.	"	Šum. privredna geografija	"	300.-	220.-	250.-
23.	"	Značaj šuma u privr. i kult. životu naroda	Kr. Srpska Akademija. Beograd	10.-	—	—
24.	"	Osnovi nauke o upravi šumama	pisca. Bgd. Novopazarska 48 I	140.-	100.-	100.-
25.	Markić M. ing.	O imovnim općinama	" Zgb. Derenčinova 29-i	10.-	—	—
26.	Nenadić D. dr.	Račun vrijednosti šuma	H. Š. D. Zgb. Vukotinovićeva 2	100.-	članovi 60.- nečl. 70.-	70.-
27.	"	Uređivanje šuma	pisca. Šumarski fakultet. Zagreb	120.-	—	—
28.	Petračić A. dr.	Uzgajanje šuma	"	100.-	—	—
29.	Petrović D. dr.	Šum. i š. privreda u Makedoniji	H. Š. D. Zgb. Vukotinovićeva 2	10.-	—	—
30.	Setinski V. dr.	Bujice (litografiрано)	Udrž. stud. šum. Zgb. Vukot. 2	55.-	—	—
31.	"	Vodno graditeljstvo u gosp. i šumarstvu I	Zavod za vodno graditeljstvo Zagreb. Vukotinovićeva 2	70.-	55.-	—
32.	Ugrenović A. dr.	Pola stoljeća šumarstva	H. Š. D. Zgb. Vukotinovićeva 2	200.-	—	—
33.	"	Zakoni i propisi o šumama i p.	Tipografija d. d. Zagreb	120.-	—	—
34.	"	Iskorišćavanje šuma II	D. Tomićić Zgb. Tehn. fakultet	140.-	70.-	—
35.	"	III	"	140.-	70.-	—
36.	"	IV	"	140.-	70.-	—
37.	Veseli D.	Zaštita šuma	pisca. Sarajevo. Bolnička 15	30.-	25-	—
38.	"	Geodezija	"	40.-	35.-	—
39.	"	Lovstvo i ribarstvo	"	30.-	25.-	—
40.	"	Šumarska botanika	"	25.-	20.-	—
41.	"	Kadenje čumura	"	15.-	12.-	—
42.	"	Sistematička šum. drvlja	"	10.-	8.-	—
43.	"	Povj. crtice o šum. Bos. i Herc.	"	15.-	12.-	—
44.	"	Sušenje četin. šuma	"	10.-	8.-	—
45.	Zoričić M. dr.	Tumač Zakona o lovn.	Tiskara Nar. Novina — Zagreb	95.-	—	—

INDUSTRIJA ORUŽJA
BOROVNIK I VRBANIĆ
ZAGREB, Jurišićeva 9 kod Glavne pošte
Telefon 24-5-67

Preporuča svoj cij. gg. lovcima svoje prvorazredne puške, pištolje i sav lovački pribor.

PREUZIMAMO sve u puškarski zanat zasijecajuće popravke oružja te izvršujemo sve najašvjesnije. — Izradujemo lovačke puške po specijalnim narudžbama — Prodajemo najsolidniju lovačku municiju. — Dajemo savjete i informacije u pogledu lovačkog oružja.

Preuzimamo prepariranje raznih životinja

Šumska industrija
Filipa Deutscha Sinovi
Vrhovčeva ulica 1 ZAGREB Telefon broj 30-47

Parna pilana u Turopolju.

Export najfinije hrastovine. — Na skladištu ima velike količine potpuno suhe hrastove gradje svih dimenija

Utemeljeno godine 1860.

Utemeljeno godine 1860.

K R N D I J A
gospodarska i šumarska Industrija d. d.
u Zagrebu

Uprava gospodarstva i šumarstva
NAŠICE, SLAVONIJA
 Proizvodi i eksportira svekolike
 gospodarske i šumske proizvode